

KAFKASYA

KÜLTÜREL DERGİ

YIL : I

SAYI : 3 CİLT : I.

EYLÜL - EKİM 1964

EDEBİYAT

SANAT

FOLKLOR

TARİH

COĞRAFYA

AKTÜALİTE

İ Ç İ N D E K İ L E R

Başarı Yolu	General MACARTHUR
Kafkasya ve Kafkasyalılar Hakkında	İsmet KALGAY
Çerkes Âdetleri	SETENAY
Muhtasar Adige Tarihi	Dr. Vasfi GÜSAR
Esir Milletler Haftası	B. B.
Müridizm Hakkında	BA - TA
Arıkbaşı Köyü	Cemal KHUT
Kuzey Kafkasya - Rusya Mücadelesi	İzzet AYDEMİR
Vassaf Girey Cabagi	KAFKASYA
Çeçen ile Asetin	ELBRUZ
Açıkgöz Delikanlı	Mahir ÇAĞATAY
K. Kafkasyanın Bugünkü Politik Durumu	Tamar GÜSAR
İmam Hamzat	BA - TA
Çobanın Şansı	Kadir İ. NATHO
Amran	A. AYTEK
Asetinlerde Soy Adları	Alhas FİDAROK
Gönülden İnlıyorum (Şiir)	Y. BATIATI
Barış Özlemi (Şiir)	Kuba Şaban CEBELLİ
Sürgün Sonu	Mahmut KUŞU
Unutamıyacağımız Günler	★ ★
Yeleme Köyü	Batıray ÖZBEK
Aktüalite	★ ★

KAFKASYA

İKİ AYDA BİR ÇIKAR
KÜLTÜREL DERGİ

YIL : I

SAYI : 3 CİLT : I

EYLÜL - EKİM 1964

Sahip ve sorumlu yayın Müdürü

İZZET AYDEMİR

Teknik İşler :

BAYRAM HERGÜNER

Yönetim Merkezi :

Kurtuluş Cevher Sokak No.: 8/C
Ankara

Her çeşit yazışma ve abone adresi:
Yenimahalle Muhaç Sok. No.: 9
Ankara

★

Dizildiği ve basıldığı yer :

BAŞNUR MATBAASI

★

ABONE TARİFESİ :

Yıllık Abonesi : 12 T.L.

Yabancı Memleketler : 24 T.L.

★

Gönderilen yazılar ve resimler basılsın veya basılmaşın iade olunmaz.

Yayın Komitesi gönderilen yazılar da gerekli düzeltmeleri yapmaya yetkilidir.

Dergide basılan tercüme yazılardan doğacak her türlü sorumluluk çevirene aittir.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak gösterilmek şartıyla başka yerde yayınlanabilir.

Başarı Yolu

«Elde etmek istediğiniz ve etmek kudretinde olduğunuz şeylerde üç mefhum size rehber olmalıdır: Vazife, şeref ve vatan. Cesaretiniz azaldığı zaman metin ve inancınız kaybolduğu vakit imanlı olmanız ve herşey size ümitsiz gözüktüğü zaman ümitlerinizin tekrar uyanması için bu üç mefhumun etrafında toplanmalısınız.»

«İmanı olmayan kimseler bu dediklerimizin kelime ve lâftan ibaret olduğunu söyleyeceklerdir. Her ukalâ, her demagog, her saygısız, her oyunbozan ve her ikiyüzlü sizleri gülünç bulacak ve alaya almak isteyecektir.»

«Bununla beraber bunlar öyle mefhumlardır ki, size gelecekteki milletin emniyetini koruyacak bekçilik vazifesi için yetiştirir. Şaşaladığınız zamanlarda kendi yüzünüze bir bakmanız için ne zaman zayıf ve kâfi derecede cesur olacağınızı bilmek yolunda sizleri yeter derecede kuvvetli kılar.»

«Başarısızlıklarda, mağrur ve eğilmez, başarı karşısında da mütevazî ve alçak gönüllü olmayı iş yerine lâfla vakit geçirmemeyi, en az mukavemetli olan yollarda gitmeyip bilâkis zorluklara ve tahrik edici şeylere göğüs germeyi öğretir.»

General MACARTHUR

KAFKASYA VE KAFKASYALILAR HAKKINDA II

İngilizceden çeviren:
İsmet KALGAY

(Geçen sayıdan devam)

Hiç bir zaman katırların tırmanmadığı uğursuz kayalıklar, cebri harekâta maruz Rus askerlerinin toplarına mevzi olmuştu. Çarın güney orduları, sömürge imparatorluğunun anahtarı sayılan korkunç KAFKAS'ı fethetmek için zalimce çarpışırken, General Grabbe «Oradan bir köpek geçebilir mi? Bir köpeğin geçtiği yerden bir Rus askeri geçebilir», demiş ve ne pahasına olursa olsun bu işe devam olunacağını resmi bir dille anlatmıştı.

Yine de bazı görünüşler, milletler ve halk toplulukları gibi, madalyanın diğer yüzünü ifşa ederler. KAFKASLAR öyle bir memleket ki, ilk bakışta, haşın ve değişik karakterli, korkunç ve def edici. Ve Şamil, yurdunun özelliklerini kişiliğinde toplayan insan olarak, önce bir savaşçı ve dini lider, hırçın ve ermiş; son derece kurnaz ve öldürücü, şövalye ve merhametsiz. Ülkenin ve bu büyük adamın ışıklı kahramanlık şiiri içinde, bazı hıçkırığa bezenmiş mısralar da yer alacaktı. Avar Şamil, müthiş başbuğ, bu karışıklıklar arasında bile, ölümlü pençeleşen sevgili karısına son nefesinde kutsal vazifesini ifa ediyor.

TIFLİS; muharebeler dairesi ve dağların gölgelediği alanın gerisinde, pırıl pırıl yanan topraklar

üzerinde, şehvetli maceralar ve politik entrikalar atmosferi... Üzüm bağları ve portakal bahçeleri, acem kuyumcularının TURKUVAZları okka ile tarttığı, dünyaca tanınmış KAFKASYALI silâhçıların güzel kama ve kılıçlarını teşhir ettikleri, ipek ve baharat yığılı pazarlar. Bir taraftan, Tatar camilerinde okunan akşam ezanı sesi, öte yandan, Ermeni kiliselerinde söylenen koro şarkısı... İki dünyanın bir olduğu yer. Alaca karanlıkta, TAR (1) ve ZURNA seslerinin, Gürcistanın acıklı şarkısı ile birleştiği KURA ırmağı ve üzerine doğru sarkan köhne balkonlar; yinede, bu güneyn ılık ve sihirleyici havası, aşk fısıltısıyla dolu tropik ormanlara, ud sesleri le mahmur, çiğ damlaları ile yavaşan başka güneylere benzemez. Burası, türlü güzelliklerin gerisinde, sert ve yalçın ruhların gizlendiği diğer bir alem!

O tarihte, Tifliste her yer, siyah paçeli ve hepsi total gürcü kadınları ile dolu bir stebi andırıyordu. Onlar; çok evvel, Ağa Mehmedin acem askerleri tarafından taciz edilip, ayak damarları kesilen kızların hayatta kalanları idi; şimdi onların çocukları yeni tecavüzlere karşı korunmak için sözde Rus himayesine sığınmışlardı. Bu yanlıştı, yağmurdan kaçarken doluya tutulacaklarını düşünememişlerdi.

Akşamları dam üstlerinde, narın burunlu, ceylan gözlü Gürcü güzelleri hava alırlar, yumuşak deri çizmeleri ile bir kedi gibi etrafı kolaçan eden, fiyakalı muhariplere göz kırparlardı. Bütün Kafkasyalılar, başlarında siyah kuzu derisinden kalpakları, sırtlarında keçi tü-

yünden sık dokunmuş pelerinleri ile pek şıktılar. Çok ileri bir yaşayışın belirtisi olan bu üniforma, Asya ve Avrupa saraylarında iyi rağbet görmüştü.

«Bugün onlardan birini gördüm!» diyen bir seyyah, dağlara ait ^{ilk intibahını anlatıyordu: «Kendisi} kadar ateşli bir ata biniyordu. Onlar, sanki, bulut ve rüzgâr misali, birbirine çok yakışan bir çift olarak uçtular ... Gri bir at ve üstünde; parlak işlemeli çelik silâhlar kuşanmış, ışıl ışıl ışıldayan zırhlı elbisesi ile süvari, gümüşten bir ışık seli gibi...»

Kuzeyde VALERİK (2) IRMAGINI koğuşturan sedler boyunca yayvan yüzü, kalkık kısa burunlu ve iri cüsseli insanlarla meskûn Kazak ileri karakolları: «Rus ordusunun öncüleri». Onlar, yıl ve yıl daha güneye ve doğuya kayan Rus tahkimatlarını müdafaa için yetiştirildiler. Burada kazaklar yaşadılar ve öldüler; baskın yaptılar. Tatarlar ve Rus gücüne karşı birleşmiş Kafkasyalıların baskınına uğradılar. Niçin ve ne yaptığını bilmeyen akılsız başlar gibi göçüp gittiler.

Kuzeyde Rus stepleri, güneyde TÜRK ve İRAN hudutları, batıda Karadeniz, doğuda Hazer denizi ile çevrili dar Kafkas köprüsünden geçerken, Kâşif Yurd, Poti veya Temirhan - Şura gibi, tozlara bürünmüş bir avuç garnizon kasabasına rastlanır. Bunlar savaşçıların ölümüne sürüklendiği, mandanın kuru çaylarında öfke ile soluduğu, aralarında Tolstoy ve Sermentov da bulunan Rus subaylarının, kötü şampanya, lime lime olmuş oyun kâğıtları ve Rus asıllı fahişelerle vakit

öldürdüğü askeri üslerdi. Borç, düello, neticesiz aşk oyunları ve çarameydan okuyan hür fikirler buralara sürülmek için birer vesile idi.

Dev zirveler arasında beşikleşmiş kuzey bölgesinde, Petersburg saray muhiti'nin tehlikeli ve cazip bulunduğu, yeni tipler ve macera yerleri vardı. Yakışıklı çılgın prensler, hiç erimeyen ebedi karlar, tropik bitkiler ve romantik harabeler. Fırenge hastalığının tahribatını önleyen şifalı suların bulunduğu, şımarık ve dejenere Rus sosyetesinin skandal ve tantana içinde toplanarak, ölümle biten düellolar seyrettiği KISSLOVODSK ve PIATIGORSK şehirleri. Bu yüksek tabaka çevresi, hattâ, kendi şöhretlerine uyan bir donjuan dünyası yaratmışlardı. Bunların doğurdıkları çirkinlikler karşısında, barbarlıkları dillere destan olun Dağlılar ve haydutlar, seyyah kadınların büyük bir istekle aradığı efendi tipler oldu. Çünkü; bu sosyete eşkiyalarının işledikleri günahlardan daha büyüğü düşünülemezdi.

Tedavi için KISSLOVODSK'a gönderilen yaralı Rus subayları, sadece değişiklik olsun diye itibar görür, türlü aristokrasi entrikalarına karışırıldardı. Ama kadınların şidetle arzu ettikleri, gerçekten aradıkları; ŞAMHAL, EMİR ve HAN gibi dağlı aristokratlar idi. Hattâ, Beştuyev'in hikâyesinde okudukları, ünvan-sız, kanun tanımaz bir dağlı da maksatlarına kâfi geliyordu.

(Devamı var)

- (1) Kafkasyada çalınan bir nevi telli saz.
- (2) Tereğin bir kolu; Çeçence ölüm suyu mânasına gelir.

ÇERKES ADETLERİ

TOPLANTI ve EVVLENME.

Çeviren: *SETENAY*

(Geçen sayıdan devam)

Genç nesli bir araya getirmek, morallerini yükseltmek amacıyla gerek akraba ve gerekse komşuların katıldığı toplantılar (Partiler) düzenlemek gelenek icabıydı. Bu toplantılarda ünlü kadın ve erkek kahramanların hikâyeleri dile getirilir, vatan şarkıları söylenir, çeşitli cesaret ve yiğitlik anıları tasvir edilirdi. Partiler daha ziyade bir aile toplantısına benzerdi. Bu toplantılarda ciddi olan bir samimiyet hâkim olur, lâubaliliğe yer verilmez ve bilhassa gençleri zor duruma sokacak his oyunlarından sakınılırdı. Kız ve erkek delikanlılar arasında, evlenmekle ilgili bir konuşmaya yer vermemeğe, taraflarca azami gayret sarfolunurdu. Zaten Kuzey Kafkasyalı akrabalar arasında evlenmelerin olamayacağı daha önce belirtilmişti. Böyle bir hareket halk arasında büyük bir tepki yaratır ve bu işe teşebbüs edenler aşağı görülür ve hattâ bunlar hakkında alaylı şarkılar düzenlenirdi. Ayrıca bazı Kuzey Kafkasyalı kabileler arasında (YEĞEN) kelmesi kullanılmaz. Çünkü bu kabilelerde yeğen yerine konuşma dilinde kız ve erkek kardeş deyimleri yer alır. Kuzey Kafkasyalı aileler arasındaki evlenmelere karşı gösterilen bu tepki küçük yaşta çocuklarda tam anlamıyla gerçek şekle sokulmuştur. Komşular birbirlerine karşı akraba muamelesi yaparlar ki bu hal Atalık müessesesinin bir sonucudur. Birbirleriyle münasebet kuracak baş-

ka yolları bulunmayan gençler komşu köylerle, esası rakibini attan düştürmeği hedef tutan at yarışları düzenlerler. Erkek olsun, kız olsun bütün çocuklar sporda, edebiyatta ve şövalyevari hareketlerde her zaman arkadaşlarının ileri geçmek için çaba sarfederler. Bu tip oyunlar çoğunlukla ilkbaharda, çiçeklerin açtığı aylarda düzenlenir. Nişanlılar bu gibi toplantılarda seçilir ve bundan sonra da ziyaretler başlar. Gençlerin daha iyi anlaşmaları, birbirlerinin karşılıklı görüş ve düşüncülerini öğrenmeleri için bir deneme devresi geçirilir. Bu ziyaretler kızın aile veya yakınlarının tam bilgisi dahilinde yapılır, delikanlının kızı ziyaretinde hiçbir tahdit düşünülmez. Bu devre gençlerin en mutlu devreleridir. Onlar birbirleriyle bir arada bulunmaktan ziyadesiyle hoşlanırlar, bu günler onların yaşlılıklarında en tatlı ve kıymetli anılarını teşkil eder. Günün birinde gençlerin bu macerası herkes tarafından duyulur, kızın ailesi şikâyete başlar. Erkeği tenkit edip, kendilerine lâyük bir damat olarak herkese takdim edemeyecekleri fikrinde iseler kızla erkeğin görüşmelerini engellerler. Fakat işin içyüzünü lâyüküyle bilmeyen genç kız hayretler içerisinde ailesinin bu kararını üzüntüyle karşılar. Daha önce görüşmelerine ses çıkarmıyan anne ve babasının bu tutumunu bir türlü anlayamaz. Uzun süre düşünüp taşındıktan sonra kesin kararını verir: Onun için tek çıkar yol kalmıştır; sonunun ne olacağı artık onun için önemli değildir, çünkü şimdiki düştüğü durumdan daha fena bir durum olamaz.

KAÇIRMAK SURETİYLE EVLENME

Genç adam kendisine karşı gösterilen bu muameleden dolayı çok öfkeli, aynı zamanda sevgilisinden ayrı kalmanın üzüntüsü içerisinde. Bu durumdan sonra kız kaçırma aklına koyar ve bu tasarrısını gerçekleştirmek amacıyla da hazırlığa başlar. Kızın annesi genel olarak kızının kaçırılacağı günden haberdardır.

Kaçırma plânı, delikanlının kabiliyetine, cesaret derecesine ve binicilik hünerine göre düzenlenir. Delikanlının arkadaşları kızın köyüne gidip ve dönüş yolunu seçmekte yardımcı olurlar. İki köy arasındaki mesafenin at değiştirmeye meydan vermeyecek derecede kısa olmasına dikkat edilir. Ayrıca kız taraftarlarının kız kaçırma olayından sonra peşlerinden gelmeleri hesaba katılarak, yollarda kovalayanlara engel olmak amacıyla pusu yerleri seçilir. Kız kaçırılmadan önce karşı tarafın kaç kişi olabileceği dikkatle incelenir. İcabında gelinin saklanacağı yer ve kendilerine yardım edebilecek kimseler tesbit olunur.

Plân bu şekilde etraflıca hazırlandıktan sonra erkek taraftarları gizlice köylerini terk ederler ve gece tâyin olunan saatte kızın köyüne varırlar. Kız, kendilerini bekler vaziyette, kaçmağa hazır bulurlar. Köy sınırında cari olan geleneklere göre üç el silâh atarak köyün gençlerine kız kaçırma olayının başladığını ilân ederler. Birkaç dakika sonra da iki köyün delikanlıları arasında bir kovalamaca başlar. İlk pusu yerinde bekleyen güveyi olacak deli-

kanlının arkadaşları üç el daha ateş ederler. Geleneklere göre bu ihtar atışı üzerine takip edenler orada durup başka bir yol seçmek zorunluğundadırlar.

Fakat bazan heyecan sebebiyle takipçiler bu ihtara aldırıksızın pusu mevkiinden daha ileri geçmek isterler. Kız kaçırılanlar tekrar bir ihtar ateşinde bulunur ve bu sefer kurşunlarını takip edenlerin atalarının ayaklarına atarlar. Eğer bu ihtar yağın de yine takipte ısrar edilirse o zaman takip edenleri öldürmek üzere ateş açılır. Geleneklere göre bu şekilde öldürmek bir cezayı icap ettirmez. Çünkü iki defa ihtar atışı yapılmıştır. Bütün bunlara rağmen olayda bir anlaşmazlık olur yanlışlıkla veya kasten adam öldürülürse bunu anlamak için tecrübeli binicilere (Thametelere) danışılır. (Bu danışma işi kız kaçırma olayı bittikten sonra olur ve icabında olay yerinde bir keşif yapılır).

BİNİCİ ATIYLA TANINIR

Kafkaslı atının eğitilmesinde çok zaman ve enerji sarfeder. Bir binicinin atı ona itaat etmediği ve dediğini anlamadığı takdirde sahibini iyi bir binici olarak kabul etmezler. Bir at emredildiği zaman uyumalı, uyanmalı veya gizlice yürüyebilmelidir. Hattâ efendisi uyuduğu zaman onu korumalı, bir tehlike anında ise uyandırabilmelidir. Emir halinde de insanlara ve hayvanlara saldırmalıdır. Sahibi yaralandığında onu taşımalı, bir yerde kalmışsa yerini ailesine gösterebilmeli, dostla düşmanı ayırt edebilecek şekilde eğitilmiş olmalıdır.

(Devamı var)

MUHTASAR ESKİ ADİGE (ÇERKES) TARİHİ

Yazan :

Şora Bekmirze NOGUMUKA

Rusçadan Almancaya çeviren :

Adolf BERGÉ

I

Almancadan Arapçaya çeviren:

Dr. Şevket HABJOKA

Arapçadan Türkçeye çeviren :

Dr. Vasfi GÜSAR

BASLANGIÇ

Tarih milletlerin hayatını, yaşayışını, refâh, saadet gibi kalkınma devirlerini ve elem, ıstırap ile geçen günlerini, üzücü ve sonu gelmez savaşlardan sonra da yıkılmasına yol açan olayların nasıl aktığını doğru olarak anlatır. Medeni toplumların başarılı işler görebilmek için gerekli olan çalışma, dayanışma, güven, yurdseverik, feragat ve karşılıklı fedakârlık gibi ferdleri birbirine bağlayan bağlarını belirtir. Ve nihayet toplumun eski çağlardan beri geçirmiş olduğu olayları, tecrübeleri eskilikleri açıklayarak öğrenmemize ve ibret verici tarihi misaller getirerek, ders alarak yararlanmamıza imkân verir.

Kuzey Kafkaslıların ve bilhassa Çerkeslerin haris, gözü dönmüş, saldırgan ve aç milletlere, kan kusturucu gasiplere karşı tarih süresince gösterdikleri fedakârlıklara milletler genel tarihinde bir benzerini bulmak güçtür. Eskiden olduğu gibi son zamanlarda da ezeli yurtlarında saldırganlara karşı kahramanca çarpışan Çerkeslerin çektikleri ıstırap, uğradıkları faciaları dile getiren J. Stan. BELL, Edmon DULAURIER, David URQUHART ve daha bir çok yazarlar takdir hisleriyle paha biçilmez hakşinaslık göstermişlerdir.

Derler ki: «Hürriyeti ve istiklâli uğruna kahramanca döğüşerek mahvolan milletlerin vatani tarihtir.» Ne doğru söz. Tarihte güzel izler bırakmış Çerkeslerin, Kafkasyalıların nesillere armağan ettikleri yurtseverlik, mertlik, fazilet ve şehamet amacından ilham alan Batı bilginleri ve yazarları Çerkeslerin tarihi hakkında yüzlerce eserler yazmışlar, bir çok Çerkes yazarları da bunlara (paralel) olarak milli tarihlerini çeşitli dillerde yayınlamışlardır.

Çerkesler ve Kafkasyalılar hakkında modern anlamda tarihin ilk örneklerini, özelliklerini Yunan tarihçileri vermiş, onları Batı dünyası yazarları takip etmiştir.

Bu eserin Eski Adige (Çerkes) tarihinin yazarı Şora Bekmirze NOGUMUKA da hizmet bakımından milletinin kadim varlığını, hayatiyetini göstermek amacıyla geceleri gündüze katarak çalışmış, kendi milletinin tarihini kendi eliyle yazmış, fakat yayınlıyamadın bazı yazarlara göre kalb sektesinden, diğerlerine göre de Ruslar tarafından zehirlenerek ölmüş, kitabın yayınlanması oğlu EROSTAN'a nasip olmuştur.

NOGUMUKA milli ADİGE TARİHİ'ni hakikaten çok güzel yazmıştır. Fakat her nedense Çerkeslerin ataları olan ANT (1) ları Slavların bir dalı olarak göstermek hatasında bulunmuştur. Kitabı Arapçaya çeviren Dr. Habjoka tercümesinin önsözünde bu olayı çok güzel, etraflıca ve anlayışlı bir şekilde tenkid etmiş, Batılı eski tarih yazarların ANT milleti hakkındaki görüşlerini açıklamıştır. Nogumuka'nın bu hatasını daha evvelde yazar Met Çunatuka İzzet (Kafkas Tarihi) nde tenkid etmişti (2).

NOGUMUKA kitabının bir yerinde ayrıca KERKET kelimesinin muhtemel olarak Yunanlılar tarafından Çerkeslere verildiğini söyler. Unutmamalıdır ki Yunan dilinde (s) harfi pek çoktur. Herodot (Hérodotes) ve Strabon kitaplarında Çerkes dallarından ve adlarından bahsederken SERSET, Henyokh ve AKHE

(Achéens) leri birer çerkes dalı olarak gösterirler. Morgan kitabında bu SER-SET lerden bahseder ve bunların tarihten evvel de bu yerlerde oturmakta olduklarını yazar (3). Kerket, Kerkets, Serset gibi Avrupalıların Çerkeslere ad olarak verdikleri Sirkas, Sirkassiennelerin de aynı mânada ve aynı kökten olduklarını gösterir. Hattâ birinci yüz yılda Kafkasya etnografya haritasında Fırat nehri üzerinde ve Suriyenin kuzeyinde Hâtiler zamanında hükümet merkezi olan Kargamış'ın altında (Sirkeziyum) (4) ile onun sol tarafında altta çöl bölgesinde (Kırkaş) kelimelerini de hatırlatmak isterim. Çerkeslerin ataları Hâtiler milâttan 2000 sene evvel Anadolu'da hükümet kurmuşlardı. Asyanın kadim tarihi bu zamana raslar. Hattâ bugün bile Libyada Mısır hududuna yakın yerde yaşayan geniş çapta Kerket adında bir aile de vardır (5). Bu bakımdan Şora Nogumuka'nın Kerket kelimesi Çerkeslere Yunanlılar tarafından verilmiş değil, bilâkis o milletin lehçe farkıyla kendi adı olduğunu belirtir.

Çerkesler; tarihten evvelki zamanlarda (Prehistorique) Mezopotamya-Kafkasya zincirinin Kafkasyadaki halkasını teşkil eden ve oranın yerli (Autuchton) halkıdır. Müstakil olan bu Kafkas ırkının dört dalından (Çerkes, Çeçen, Lezgi, Gürcü) biridir (6). Mezopotamyadan Kafkasa geçen bu topluluğun bir kısmı Avrupa ve Anadolu'ya (Hâtiler) daha sonraki çağlarda göç etmiş, bunlardan bir kısmı Avrupada kalmış (Etrusk, Bask), bir kısmı anayurda dönmüştür (Hâtiler).

Alman Etnografya uzmanı BYHAN eserinde Çerkeslerden bahsederken (Bununla beraber ne İndo - Européenneler ne de Turano - Mongol (Uralo - Altaique) ırkı Kafkas ırkını yok edemediler (7) demekle Kafkas ırkının istiklâlini belirtmek istemiştir.

- (1) 19 uncu yüzyıl Fransız ansiklopedisi cilt 2, s. 882.
- (2) Met Cünatuka İzzet. Kafkas tarihi. İstanbul, 1912, s. 205 - 211.
- (3) Morgan J. Recherches sur les origines des peuples du Caucase. Paris, 1889, cilt 2, s. 186 ve 206.
- (4) Aynı eser sahife 104.
- (5) İsmail Berkok. Tarihte Kafkasya, İstanbul, 1958, Kerketler (Çerkesler) bahsi, sahife 140.
- (6) Arthur Byhan La civilisation Caucasienne (Les Peuples anciennes du Caucase) Payot, Paris, 1936, s. 9.
- (7) Aynı eser sahife 7.

Ö N S Ö Z

Bu kitabın Rusça olarak yazılışı 1842 yılında sona ermiştir. Fakat yazar basılmasını başaramadan birden öldü. Böylece bu kitap oğlu EROSTAN tarafından Kuzey Kafkasyada Beştav şehrinde basılincaya kadar uzun süre unutulmuş kalmış. Yazarın oğlunun himmeti, gayreti yetişmeseydi bu kitap kaybolacak ve belirttiği bilgi ve seçkin olaylardan okuyucular elbet ki uzak kalacaklardı.

Paris'te Kafkas Eserleri Kurul Başkanı ve Paris Asya Cemiyeti üyesi Adolf BERGÉ, 1861 de Rusça yazılan bu kitabı 1866 yılında Almancaya çevirmiş, düzeltmiş, üzerinde işlemiş ve değerli bilgiler katmıştır. Kapalı olan olayları aydınlatmıştı. Tarihi sağlam ilmi hakikatlara uygun ve doğru olanı belirtmiştir. Bu suretle tartışma istemeyen, ilmi bir kıymet taşıyan bir kitap olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda eser Fransızcaya da çevrilmiştir.

«Kafkas Tarihi» yazarı Met Çunatuka İzzet Paşa bu kitap hakkında — kitabın 60 ıncı sahifesinde — şöyle demiştir : (Çerkesler arasında milleti hakkında Rusça olarak tarih yazan büyük bir adam çıktı. Kabardey çerkeslerinin hayatı hakkında geniş yazılar yazdı. Ancak daha onu bastıramadan ölünce oğlu EROSTAN kitabı 1861 tarihinde bastırabildi). Eşi olmayan bu kitabın önemi dolayısıyla mevcudu bitmiş olduğu için bir tanesini bin bir zorlukla elime geçriş Tanrının yardımı ile Arap diline çevirdim.

Bu kitaptaki tarihî bilgilerin kaynağı birinci derecede ADİGE (Çerkes) milletin eski zamandan beri saklayıp koruyabildiği eski rivayetler ve mitoloji bilgileridir. Yazar; eskden beri ağızda dolaşan millî rivayetleri ele almış ve Karamzin'in (Rusya memleketi tarihi) eserindeki aynı konuda esaslı ve sabit tarihi olaylarla karşılaştırmış ve böylece tarihi hakikatları ortaya koymuştur. Rivayetlerde geçen bilgilerin doğruluğunu sağlamlaştırmak için her rivayete eski bir kaside yahut eski bir şarkı katılmış, bu suretle o olayların açıklama ve aydınlatılmasıyla beraber savaş alanlarında döğüşler şeref, ün kazanan şöhret yapan kahramanların adlarını birer birer belirterek hiç birinin hakkını incitmeden, oynadığı rolü açıklamıştır.

Bu kitabın okunmasıyla eski tarihlerde yer tutmuş Adige (Çerkes) milleti ile pek çok ilgisi bulunan ve Rusyanın güney bölgesini sayısız savaşlarına sahne yapmış, büyük imparatorluklar kurmuş ve sonra yok olmuş, hayatta iz bırakmamış Hun, Goth, Avar, Khazar, Slav, Tatar, Moğol vesaire gibi çok sayıda milletlerin eski tarihleri de bilinmektedir.

Adigel'er, geçmiş zamanlarda zorlanarak giriştikleri savaş ve uğradıkları meşakkat ve güçlüklerin çokluğundan bugüne kadar hayatta (kuvvetli bir millet) olarak yaşamaları, hayatiyetleri kendilerini saldırganların zulüm ve şerrinden koruyan KAFKAS dağlarına, kesif ve sık ormanlarına, derin vâdilerine borçludurlar.

Diğer yönden bu kitap, okunması ve bilinmesi gereken İslâm tarihi'nin bir parçasıdır. Ancak şu var ki son zamana kadar çok az bir şey bilinmektedir. Müslümanlığın Adigeler arasına yayılmasına ve bunu gerektiren sebeplere dair çok bilgiler vardır. Çerkes veya Adige'lerin eskileri olan (ANT) milleti hususunda ise deriz ki garaz veya komşuluk sebebiyle Rus tarihçilerinin iddia ettikleri gibi onlar Rus ırkından değildirler. Yazar Şora Nogumuka hakikat imiş gibi Rus nazariyesine bağlanmıştır. Fakat tarihçi (PROKOPIUS) un dediklerine göz atar ve etraflıca incelersek hakikat hemen ve derhal ortaya çıkar ve konu aydınlanır. PROKOPIUS şöyle diyor:

(ANT MİLLETİ KARADENİZİN KUZEYİNDEKİ YURTLARINDA KENDİLERİNDEN İRK VE CİNS BAKIMINDAN AYRI OLAN SLAV

MİLLETLERİ İLE ÇEVRELİ İDİLER. ANT MİLLETİ AYRI VE BAĞIMSIZ BİR MİLLET İDİ).

Tarihçi (STRABON) ise milâdın ilk yüz yılında Antların menşee ve tarihlerini açıkladı ve Kuban nehrine, Ant milletine bağlayarak ANTİKİTES adını verdi. Bu kitapta geçen olayların önemlilerinden biri (Adige - Çerkes) lerin Rusyanın güneyinde muazzam bir imparatorluk kuran ve Musev - Yahudi dininde bulunan Hazarlarla savaş tarihidir. İmparatorlukları bütün bir Avrupayı yok etmekle tehdit ediyordu. Eski Adigelerin bu Musevi devletiyle savaşmaları ve onların yıkılmalarında büyük bir yardımı ve rolü belirmiştir. Yeni İsrail hükümeti bu yok olan imparatorluğun varisidir.

Zamanımızda üzüldüğümüz, acısını duyduğumuz şeylerden biri de şarkıcıların, ses sanatkâriarının ve milli halk hikâyecilerinin kaybı, çöküntüsü, milletlerin eski âdet, gelenek ve göreneklerinin yok oluşu ile neticelenen şimdiki sosyal ve medeni durumdur. Gerçektir ki bu hikâye ve rivayetçiler hayranlık ve övünmeğe değerlerdi. Eskilerin büyük eserlerini ve kahramanlarının şeref alanlarında giriştikleri savaşları ölmezlikle yaşatan, ebedileştiren onlardı. Çok şükürki geçmişleri tamamiyle yok olmamış, okutulmadan, özel bir eğitim gösterilmeden milletin içinden yetişen o şarkıcı ve rivayetçiler sayesinde bir çok olayları ebedileştirmişler, üstün şiir kabiliyetlerinden ötürü kahraman adlarını ve yüksek başarılarını yaşatmışlardır.

Amman (Ürdün) 15.4.1953

Dr. Şevket HABJOKA

ŞORA BEKMİRZE NOGUMUKA'nın hayat tarihinden bir parça :

Şora NOGUMUKA 1801 yılında Kuzey Kafkasya'nın Piyatigorsk şehri yakınında CÜZA ırmağı kıyısında NOGUMUK (Nogmow) şehrinde doğmuştur. Büyük babası (dedesi) Çerkeslerin Abzakh kabilesinden (dalından) dır. Geçen yüz yılın ortalarında Kabardey bölgesine göçmüştü. Bekmirze, Arapçayı daha çocuk iken öğrendi ve Kumuk bölgesinin Andireyvo köyünde on sekiz yaşındayken de iyice ilerletti. Zaten o köyde ilim öğrenimi için bir kaç sene kalmıştı.

Nogumuka, kendi milletinin dilini mükemmel bilmekle beraber Fars ve Türk edebiyatına da vakıftı. Bu dilleri öğrendikten sonra kendi bölgesinde dini başkan (molla) olmuştu. 25 yaşına erişince VOLGA bölgesinde birinci Kazak tümeni komutanı Luçkin (Luchkin) den Rus dilini de öğrenmek üzere kendi dairesine kabulünü istedi ve bu istek yerine getirildi. Üç sene içinde de Rus dilini iyice öğrendi. O derecede ki Rus devletinin Kafkas milletlerinden topladığı rehinelere (emanetlere) öğretmen tâyin edildi. Rusya, Kafkasya milletlerinden sakınıp durduğundan bu yolu tutmuştu ve bu ödev Nalçık şehrinde görüldü.

(Devamı var)

ESİR MİLLETLER HAFTASI DOLAYISIYLA

Yazan : B. B.

20 Aralık 1960 senesinde, Kuzey Kafkasya Milli Merkezi Reisi A. Namitok ve sekreteri B. Batırhan tarafından aşağıda adları zikredilen zevata gönderilen ve «Newyork Herald Tribune» gazetesinin 3 Ocak 1961 tarihli sayısında yayınlanan memorandumun metni:

The Senate of the United States of America
The House of Represetative of the United States Captive Nations Commitee
The President of the United States of America
The congress of the United States of America

17 Temmuz 1950 senesinde Birleşik Amerikan kongresinde senato ve temsilciler meclisi üyelerinin müşterek oturumunda alınan bir karara göre her yıl Temmuz ayının üçüncü haftası «Esir Milletler Haftası» olarak kabul edilmiş olması hususunda bir kanun yayınlanması için Amerikan Hükümet Başkanına yetki verilmişti ve bu «Hafta»nın bütün esir milletler esaretten kurtuluncaya kadar her yıl devam ettirilmesi hususunun bu kanuna kaydedilmesi cumhurbaşkanından rica edilmiştir.

Bu kararname çıktı, fakat kararnamede, her nedense, esir milletler listesinde Kuzey Kafkasyanın dört muhtariyetli cumhuriyeti, iki muhtariyetli eyaletini işgal eden (Kabardin - Balkar, Dağıstan, Çeçeno - İnguş, Kuzey Osetya muhtariyetli cumhuriyeti, Karaçay - Çerkes ve Adige muhtar eyaleti) yani: Çerkesler, Çeçen - İnguşlar, Dağıstanlılar, Asetinler ve Karaçaylılar zikredilmemiştir.

Kanaatimize göre, bu eksiklik, iyi niyetler bulunmadığından ileri gelmektedir. Hülâsa, bunun neden böyle olduğunu ve bundan kimin sorumlu bulunduğunu aramayıp, şu olaylara dikkatinizi çekmeyi lüzumlu buluyorum.

Evvelâ şunu belirtmek isteriz ki, hiç bir millet Kuzey Kafkasyada yaşayan milletler kadar «Esir Milletler Haftası»nda yer almağı hak etmiş değildir. Bugünkü esir milletlerden hiç birisi bizim kadar çok ve sürekli olarak Rus emperyalizmine ve sömürgecilğe karşı kanlı mücadele etmemiştir. Hiç bir millet bizim kadar hürriyet ve istiklâl uğrunda dövüşmemiş ve bizim kadar da şehit ve kurban vermiş değildir. Bu mücadeleler 100 yıldan fazla sürdü ve sonunda da buradaki halktan bir kısmı imha edildi, baki kalanlardan bir kısmı da (Çerkesler, Çeçenler, İnguşlar v.s.) Osmanlı (Türkiye) ülkesine mecburi olarak göç etti.

Şu işitilmemiş ve bir benzerine daha rastlanmayan milletlerin imhası faciası neticesinde, bugün sayıları 7 - 8 milyon olması icabeden Çerkeslerden Kafkasyada bir milyon dahi kalmamıştır.

Bugün Çarlık Rusya hükümetinin siyasetini devam ettiren Bolşevik Rusya da, diğer bölgelerdeki Kuzey Kafkasyalıları imhaya başlamış ve bu caniyane hareketini devam ettirmektedir. Nitekim 1943 senesi sonunda ve 1944 senesi başlarında 800,000 Çeçen - İnguş ve Karaçay-Balkar halkını kızıl Ruslar çok zalimane bir tarzda kısmen imha ve bir kısmını da orta Asya ve Kazakistana sürgün ettiler. Bu suretle Bolşevik Ruslar da, eski Rus Çarı I. Nikola'nın vermiş olduğu: «Ya itaat veya imha» emrini, Kafkasya milletlerini daha vahşiyane bir şekilde imha etmekle yerine getirdiler. Bu faciadan 13 yıl sonra 9/1/1957 tarihinde Sovyet hükümetinin kararıyla sürgün milletlerin öz vatanlarına dönmeleri gerekiyordu, fakat bugüne kadar bu milletlerin çoğu hâlâ sürgünde bulunuyor.

Kuzey Kafkasyada yaşayan milletlerin, gerek eski Çarlık Rusya devrinde ve gerekse şimdiki Bolşevik Rusya rejimi devrinde olsun, imha edilmelerinin tek sebebi şudur: Bu milletler daima Rusya sömürgecilğine karşı kuvvetli ve şiddetli mücadelede bulunmuşlardır. Meselâ:

1 — Çerkeslerin Kafkasyadaki mücadelesi 1728 - 1864 aralıksız sürmüştür.

- 2 — İmam Mansur'un 1785 - 1791 seneleri arasında devam etmiştir.
- 3 — İmam Gazi Muhammedin 1830 - 1832 senelerinde ve Hamzat beyin 1832 - 1834 yılları arasında başarı ile devam etmiştir.
- 4 — İmam Şamil: 1834 - 1859 yılları arasında tam 25 sene kanlı bir şekilde bütün şiddetiyle devam etmiştir.
- 5 — Kunta Hacı'nın isyanı 1865 yılında,
- 6 — Ali Bek Zondak'ın 1877 - 1878 yılında Türk - Rus harbi esnasındaki isyanı v.s. hep birer milli kurtuluş hamleleridir...

1917 yılındaki Rusya inkilâbından sonra Kuzey Kafkasyalılar 11 Mayıs 1918 yılında istiklâl ilân ederek bağımsızlıklarına kavuştular, fakat Rusların beyaz ve kızıl ordularının istilâ darbeleri altında bu bağımsızlığı kaybettiler. Bolşevik Ruslar ilk önce bütün milletlere vadettikleri: «Milletlere istiklâl» prensibini, istilâdan sonra yerine getirmedikleri için, ülkemizde yeniden kızıl Ruslara karşı çok kanlı mücadeleler başladı: 1922-1927 isyanı, 1928-1930 (kolhoz)lar aleyhindeki isyanlar, 1936-1938 de Stalin diktatörlüğüne karşı isyan, 1939-1941 yıllarında (kolhoz)lar aleyhindeki isyanlar v.s. Bu isyanlar esnasında Sovyet orduları on binlerce Kuzey Kafkasyalıları en vahşi bir canavarlıkla imha ettiler. Bu olaylardan anlaşılacağı veçhile, Kuzey Kafkasyalıların kurtuluş ve istiklâl için yaptıkları mücadeleler zaman zaman inkitaa uğramışsa da fakat hiçbir vakit son bulmamıştır, sönmemiştir.

Yukarıda kısaca özeti verilen gerçek olaylara bakılırsa, hiç kimse şaşmamalıdır ki, Avrupada, Amerikada, Yakın ve Orta Şarktaki 2,5 milyonluk Kuzey Kafkasyalılar (Esir Milletler) listesine dahil edilmediklerinden ötürü ne kadar üzüntü duysalar yeridir.

Tahminimize göre: Türkiye, Suriye de, Mısırda ve Ürdünde bulunan eski göçmenlerimizin torunları yaklaşık olarak 2,5 milyon kadardır ve bu memleketlerde siyasi ve askeri rolleri bulunan bu torunları hesaba katarak, komünizm ve

Rus emperyalizmine karşı top-yekûn mücadelede bu kitleyi «Esir Milletler Haftası» listesinin dışında bırakmamak gerekiyordu.

Sovyet Rusya siyasetçileri bu meseleyi iyi bildikleri içindir ki, aralıksız bizim milletlerin dillerinden radyoda yayın ve propaganda yapıyorlar.

Hürmetleriyle:

A. Namitok (Kuzey Kafkasya Milli Merkezi Başkanı, B. Baturhan - Sekreter). - İstanbul.

Bu memorandumdan sonra, gerek Avrupada ve gerek Orta ve Yakın Şarkta olsun yaşayan bütün Kuzey Kafkasyalıları her yıl tertiplenen «Esir Milletler Haftası» törenine iştirak ettiriliyorlar.

Amerikan kongresinde (Esir Milletler Haftası) kararı alınırken, başka milletlerle birlikte Kuzey Kafkasyalılarından da bahsedilmemesinin sebebi, Ukraynalı mültecilerin — Özellikle Amerikada yaşayanların — tutumu göz önüne alınırsa, koayca anlaşılır. Bu Ukrayna ki, sözde komünizm aleyhindeki mücadelede muhaceretteki Kuzey Kafkasyalılarla beraberdirler, acaba bu iddialarında samimi-dirler? 1930 senesinde Londradaki Ukrayna teşkilâtı bürosu tarafından yayınlanan haritada Kırım ve bütün Kuzey Kafkasya bölgeleri Ukraynanın sınırları içinde gösterilmiştir. Fırsat bulunca da muhaceretteki Ukraynalılar yayınladıkları bültenlerde ve kitaplarda daima Kırım ve Kuzey Kafkasyayı kendi hudutları içinde gösterirler.

Amerikan senatosunda üye bulunan aslen Ukraynalı Prof. Lev Dobryanski (Esir Milletler Haftası) kanunu çıkarılırken bu konuda büyük rol oynamıştır. Halen de (Esir Milletler Komitesinin) başkanıdır. Amerikalılar da, Sovyet Rusya'daki esir milletlerin kimlerden ibaret olduğunu gereği gibi bilmediklerinden Dobryanskinin bundan faydalanarak kasten Kuzey Kafkasya ve Kırım hakkında Amerikan kongresine malûmat vermediği anlaşılıyor. 1930 senesindenberi Ukrayna mültecilerinin yaptıkları hareket, 1960 senesinde de sözde «Ukrayna kongresi komitesi» U.S.A de Lev Dobryanski

Müridizm Hakkında

I

Yazan: BA - TA

Modern dinlerin hüküm sürdüğü yerlerde, onun bir türlü tefsiri mânasına gelen fikri görünüşlerine rastlanır. İnsanlar, uymakta ve anlamakta güçlük çektikleri, dini kural ve kavramları, yaşadıkları devrin ihtiyaç ve gerçekleri ile bağdaştırarak, dünyevi tarafı daha kuvvetli doktrinler meydana getirme istidadındadırlar. Bu işlemin gaye ve yönü, dinde değişiklik yapmak değil, onun özüne inmek,, ruhunu bulmaktır. Geçmiş asırlarda hep bu yoldan yürünerek mânaya gidilmek istenmiş, çeşitli dini anlayışlara vücut verilmiştir. Sofizm, diğer adı ile tasavvuf, bunlardan biridir ve şöyle tarif edilebilir: Akıl yolu ile erişilemeyen, Allah, yaratılış, ölümlü, ezel ve ebede ait konularda gerçeğe kalp yolu ve irade gücüyle ulaşılabileceğini kabul eden felsefe ve din mesleğidir. Bundan tarikatlar ile yalnız KAFKAS'a has Müridizm doğmuştur. Biz, bu hususta bildiklerimizi, aşağıdaki sıraya göre anlatmaya çalışacağız.

TARİHÇE:

SOFİZM ve MÜRİDİZM ayrı şeylerdir. SOFİ doktrinleri, Kafkaslara, ilk defa birinci asırda, muhtemelen Araplar tarafından getirilmiştir. Bunlar Azerbaycan'ın doğu sahil bölgeleri ile Bakü do-laylarında Arap - Şamlı, Arap - Kadim ve buna benzer adları altında kurulan köylere yerleşiyor, ticaret yapıyorlardı. Kuzey Kafkasya'da da, özellikle DAĞISTAN-da, HAZAR denizini yurt içine bağlayan

giriş kapıları çevresinde otururlar, dini ve ekonomik faaliyetlerin güdümü ile uğraşırlardı. Bugün, hâlâ, yukarıda zikredilen ülkelerde yaşayan bir kısım insanlar, koyu esmer tenleri ve diğer bazı ölçüleri ile, Arap asıllı olduklarını açığa vururlar.

TEKNİĞİ: Sofi düşüncesine göre, İSLÂM üç halkalı bir zincirden ibarettir. ŞERİAT, TARİKAT ve HAKİKAT. İslâm tasavvufunun diğer bütün görüşleri gibi, bu da tatbikidir. ŞERİAT; kul ile kul, kul ile ALLAH arasında münasebetleri tayin ve tesbit eden ilâhi emirlerin tümüdür; bu zevrenin sınırları dışında tutum ve mütalâa caiz değildir. TARİKAT; daha ileri gitmek isteyenleri, ruhi gelişim kaynağına götürecektir. HAKİKAT ise; mânevi hayatın sırrına ermiş pek azının bulunabileceği mâna ortamıdır. İnsan, bir kere bu cazibeye tutuldu mu, bir daha geri dönmeyiz, artık o ALLAH katına çıkan merdivenin bir basamağı olur. Şu vasfı ile fani, ilâhi ruhla birleşmeğe, bir olmağa hazırdır: Hayranlık ve aşk havası içinde Vecd'e gelmiş iken de HAK olur. Sofiler buna MARİFET, vecd durumuna da HAL ismi verirler. Bütün diğer dinlerde de bu anlayış şekli vardır. Murakabeye dalma işi öyle bir dereceye ulaşır ki, ruh bedenden ayrılır geçici bir süre için, dünyevi zaman ve yer mefhumu kaybolur. O andan itibaren ruh, her türlü yük ve beşerî kısıntılardan kurtularak, gerçek âleme, ebedi hayata intikal eder. Mutlak saadet ve erginliğini bu derecesi uzun sürmez, isede, buna nail olan üzerindeki tesiri devamlıdır. Böylece sonsuzluğu öğrenip,

tarafından tazeleniyor ve kendisinin yayınladığı «Ukrayna bülteni» ve «Ukrayna dergisi»nde daima Kırım ve Kuzey Kafkasyayı büyük Ukrayna'nın hudutları içinde göstermektedir. Durum böyleyken, tabiidir ki, Dobryanski Amerikadaki nüfuzundan faydalanarak Kırım'da bizimle birlikte kendilerinin bir eyaleti gibi göstererek bizleri (Esir Milletler Haftası) listesine dahil ettirmemiştir. Gönül isterdi ki, Moskoflar işe karışmasın ve biz de Ukrayna ile karşı karşıya

kalalım. O zaman Ukraynalılar gelsinler Kırımı ve Kuzey Kafkasyayı bizden alsınlar.

Yukarıda arzettiğim şu düşüncelerimi ze Ankarada çıkan aylık «Kırım» dergisinin 15 - 16. sayısında dahi rastlanmaktadır. Bu dergi, Kırım ve Kuzey Kafkasyanın neden (Esir Milletler Haftası) listesine kaydedilmediğine şaşırıyor ve buna Amerikadaki «Ukrayna kongresi komitesi» reisi Dobryanski'nin emperyalizm ihtiraslarının sebep olduğunu yazıyor.

ilâhî ruha kavuşan tarikatçının yeri ALLAH'ın yanındır. Onun için korku yahut şüphe, iyi veya kötü diye bir şey yoktur; ırk ve inanç ayrımı yapmaz, tefriki kaybetmiş, TEVHİD'i kazanmıştır. Çünkü o, bütün bu sun'î görüşlerin dışında ve üstündedir.

«Her kimki, müslüman hıristiyan gayreti kocalar, o, gerçeği tanımamıştır ve dünyaya insan olarak gelişin mânasını da idrak edemez»

İşte Sofi bunu savunur!

TARİKAT :

Kuruluşu : Tarikat, şeriâtın sert görülen kaidelerini yumuşatmak ihtiyacı ile ortaya çıkan, Sofizm'e bağlı bir çeşit dini görüştür. Çevresi içinde, şiddet ve mücadele ruhunu öngören prensiplere yer vermez. İdari ve askeri yönü olmadığı gibi, tevekkül dışı fikir ve davranışları hoş görmez. Kalbin arıtılması, sabır ve tahammül yolu ile hedefine gitmeyi usul bilen pasif bir düşünüşün ifadesidir. Öğrencilerine Mürid, öğreticilere Müşşid, en büyüklerine de Şeyh denir. Tarikat, çok evvel Azerbaycan'da gelişip yayılmasına rağmen, sonradan, tarihi, şartlara uyarak susmuş, nerede ise unutulacak bir TEORİ haline gelmişti. 18. asrın sonlarında, Şirvanlı İsmail Efendi, onu bütün dereceleri ile yeniden kurarak öğretime başladı. Adı geçen zat, bu icraatı ile toplumun büyük bir ihtiyacını karşılıyor, onun, zayıflamaya başlayan din duygusunu kuvvetlendiriyordu. Halk bezgin ve üzgündü, gittikçe artan düşman baskısı, ümit ışığını söndürüyor, huzur ufkunu karartıyordu. Yeni düşünüş onları mânevi hayata hazırlayacaktı. Tarikat epeyce büyümüştü, ama, durum ona, istediği seviyeye erişmek imkânı vermedi. Zira, daha önce, Rusya - Osmanlı İmparatorluğu ve İran ile yaptığı savaşı kazanmış Azerbaycan'ı ele geçirmişti. Bu memleketi yönetmede zaten güçlük çeken düşman, pasif bir hareket şeklinde başlayan tarikatın, ileride aktif bir karakter kazanacağından korktu. İsmail Efendi Türkiye'ye, Müridlerini de Rusya içlerine sürmek suretiyle Nakşibendi tarikatını, hiçbir iz bırakmadan kökünden yıktı. Böylece yine karan-

lık bir devre başlamıştı ama çok uzun sürmedi. İnançlarla oynamanın, kötü neticeler doğuracağı belli idi. Bir zaman için, vicdanların himayesine sığınan bu müesseseler oradan aldığı hızla Kuzeyin çıkılmaz dağlarına sıçrayacak, yepyeni bir hüviyete bürünerek, bomba gibi patlayacaktır. MÜRİDİZM...

Yalnız Kuzey Kafkasa mahsus bir nevi dini anlayıştır. Tarikattan özü olan, kalbin arıtılması, amel, sabır, sadakat ve irade unsurlarını almakla beraber şiddet ve savaşçılığı da ilâve eder. Kuran'ın çarpışmaya cevaz veren kısımlarına dayanarak ŞİDDET ŞERİATTIR der. Madî, mânevi bütün kıymet ve hizmetlerin tek gayeye yönetilmesini ve bir noktadan idare edilmesini savunur. Prensipleri arasında, düzenli devlet ve millet kavramlarına da yer verir. İleri ve inkılâpçıdır. Ruhun serbesti ve akıl yolu ile gelişeceğine, dini tesir ile kişilik kazanacağına inanır. Hayatı düzenleyen ilâhî kurallar yanında, milli gelenek ve formlara bağlanmayı da zorunlu görür. Kanunların varlığına rağmen, toplumu vicdanların yönetmesi lüzumuna kanidir. Her yönü ile sağlam, tek ülkeye yönelen, imanlı bir kitle vücuda getirmek iddiasındadır. Din ve dünya işlerini birbirinden ayıramaz bir bütün olarak kabul etmekle beraber, efsane ve bâtil düşünüşe tahammülü yoktur. Ruhun huzur ve selâmeti için, sahibinin iyi hareket etmesini, kendisi için çizilen ortamda kalmasını ister. Yaşamının hak, mücadelenin vazife olduğu esasına sadıktır. Hürriyetin, fert ve toplum yönünden, en kutsal bir değer olduğunu belirtirken, kölelik ve esaret müessesesini reddeder. Allahın bahşettiği bu hakkın muhafaza ve savunması konusunda şevkle çarpışmayı ön görür. İngiliz asıllı Rus edibi Lermontof'unda dediği gibi : «Mürid, bir elinde kılıcı, diğerinde tabancası, ağzında kaması ile saldıran, gönlünden servet hırslını çıkarmış, öldürmeden ölmeği günah sayan dindar savaşçıdır.» Onlara göre, islâmın şartlarından biri de «Allah ve Vatan uğruna», GAZAVAT'a, yani kutsal savaşa katılmaktır. ELİ silâh tutan çocuktan, en yaşlı ihtiyarına kadar herkes için bu görev farzdır. Dağlı yaşayışının

mânasını muharebe ile izah eder. Korkaklık, çekingenlik ve ihanetin cezası ölümdür. Mürid, molla ve naib adı ile anılan rütbe ve mertebeler esasına dayanır. Düzenin başı, üst otoritesi imamdır. Müridizm üç sınıflı bir ekoldür: Öğrenme, tatbikat ve düşünme. Bu safhaları sindirerek geçen birisi, iyi bir asker, öldürücü bir silâhtır. Dağlıların sisteminde mevki ve derecenin babadan oğula geçtiği vaki değildir. KAFKAS RUHU, terfi ve önderlik konusunda; muharebe kılıç ve imanı, külsüde bilgi ve hitabeti ile, en yüksek iktidarı gösterenden başkasına itibar etmez; asaleti vicdanında, aşk ve cesareti er meydanında arayan başka bir dünya.

Mürüdüizm, Kuzey Kafkasyaya şamil, Nakşibendi tarikatına dayanan nevi şahsına münhasır bir din yolu, hayat görüşüdür. Daha önceleri de söylendiği gibi, zulme maruz kalan nakşibendiler, kuze-ye kaçarak canlarını kurtarmışlar, 1827 yılında tarikatı tekrar kurmuşlardır. Merkezi YARAĞİL köyü idi. Buradan İsmail efendinin bir müridi tarafından, Dağıstanın geçilmez dağlarına götürülerek yeniden organize edildi. Yaragil'de Molla Muhammet tarikat kurallarını bütün detayları ile tefsir ediyor, Kafkasin her kabilesine mensup kalabalık dinleyiciler grubuna, bu kutsal anlayışın amacını gösteriyordu. Topluluk arasında iki de ilâhiyat öğrencisi vardı: GAZİ MUHAMMED ve ŞAMİL.

Tarikat yerini bulmuştu. Kuzey Kafkas'ın sır dolu vadileri ve erişilmez AOUL'larında çarçabuk kök salarak, kısa zamanda bütün ülkeyi istilâ etti. Zaten islâmı anlam yönünden iyi bilen bu insanlar, tarikattaki gayeyi buluyor, onu bütün inceliği ile öğreniyorlardı. Akın durmadı; her gelen mümin kaydını yapıyor, ona ancak burada yaşayabileceğini müjdeliyordu. Vatan; vahşi güzelliklerin yarış ettiği dar ve derin vadileri, dipsiz yarıları, ak saçlı muhteşem dağları ile müritlere yuva olmuştu. Tarikat meyvesini veriyordu; o Kafkasa birlik ve beraberlik ruhu getirmişti. Daha önce düşmanın karşısına tek başına çıkan ve aldığı sonuçla öğünen kabileler, aralarındaki anlaşmazlığı kaldırarak birle-

şiyor, müthiş bir kuvvet haline geliyordu. Milli şuur uyanmış, bütün duygu ve düşümler bir noktada toplanmıştı. Aslında ferdi ve sosyal yapıları aynı olan KAFKAS DAĞLILARI, bu şartlar altında tam bir millet görüntüsü arz ediyordu. Masallar ülkesinin karanlık tarihi yeni bir inancın ışığı ile aydınlanacaktı: «TEK ELİN SESİ ÇIKMAZ, BİRLİKTE KUVVET DOĞAR.» Dağlılar tarikata yeni bir kişilik kazandırmışlardı: Artık o, yalnız dini bir usul ve ibadet formülü olmaktan çıkıyor, dağların sert ve haşın karakterine bürünüyorlardı. Şu anda kişiyi ahrette hazırlayan pasif bir öğretim değil, hızını kin ve şiddetten alan aktif bir eğitimi. Adı değişmiş MÜRÜDİZM olmuştu. O, gittikçe büyüyen bir harp gücü şeklinde gelişecek öldürücü darbelerle hazırlanacaktı. Batıda, Kahraman Derişler adı ile anılan Gazavat müritlerine göre: HÜRRIYET ve ALLAHİ uğruna ölmek, en büyük ibadet; muharebe meydanları en kutsal ibadethanelerdi; savaşmayan mürid, MURŞİD de olamazdı. Vatan ve şeref için ölmesini bilmeyenin camide de yeri yoktu; cihad katılanların KILIÇLARI, ahrette cennetin anahtarları olacaktı. Peygamberimiz de öyle buyuruyordu: «Vatanınıza göz koyan hürriyet düşmanına derhal cezasını verin.»

AÇIKLAMA : Mürüdüizm, her ne kadar Kafkas İstiklâl Savaşları'nın kaynağı rolünü oynamış ise de, aslında kuruluş amaçları arasında haksız şiddete yer vermez. Kafkaslılar vatanlarının kan revan içinde kaldığı 19. asırda bile aralarında yaşayan hristiyan azınlıkların can, mal ve ırz dokunulmazlıkları üzerinde titremişler, onları her türlü tehlikeye masun kılmışlardır. Çünkü bu atmosferde, kin ve şiddetin hedefi ırk ve din ayırmaksızın düşmandı. Toplum olarak düzenlerine saygı göstermeyen her kuvvete karşı bu silâhı kullanacaklardı. Genel anlamda pek azının tarikatçılık yaptığı hür dağlılara göre: Bu savaş bir savunma, saldırıya karşı milli bütünlüğü koruma mücadelesidir. Fikrin doğruluğunu, o günün parolası haline gelen dini ifadelerde de görmek mümkündür: GAZAVAT, İMANSIZ KÖPEĞE ÖLÜM...

ARIKBAŞI KÖYÜNDE GENÇLER AKİDE ŞEKERİYLE EVLENİYOR

Yazan : Cemal KHUT

(Davul ve Zurnacılar şikâyetçi)

Arikbaşı köyünün gençleri; hayatlarını, birer akide şekeri ile birleştirmektedir. Bu; ötedenberi tatbik edile gelen bir adettir. Genç delikanlılar; kendileri için münasip gördükleri genç kızlara birer akide şekeri gönderirler. Şekeri alan kız, onu yediği takdirde, delikanlıya gündeğdu demektir. Geriye; genç kızı, ya evinin arka penceresinden, ya da bahçenin çitinden atlayıp kaçırmak kalır. Böylece, iki gencin hayatı, düğün dernek masrafı olmadan, 5 kuruşluk şeker karşılığı, birleşmiş olur.

Arikbaşı köyünde olduğu gibi diğer bir çok köyde gençlerin bu şekilde evlenmeleri çalgıcıların işine gelmemekte ve bunlar davulsuz - zurnasız evlenmeler yüzünden işlerin çok kkesat gittiğini ileri sürmektedirler. Bu arada, davulcu Zeynel, şikâyetlerini, kendine has şivesiyle şöyle anlatmaktadır :

«Çerkesler de bu âdeti nereden çıkarmış, bilmem ki? Önumüz kış, köylerde harman ve ekim işleri bitti. Şimdi tam düğün - dernek zamanı. Davulculara, zurnacılaraya bayram gayri. Koca sene düğünleri bekleriz ama, bizim işler yine kesat. Bu şeker dalgasını kaldırsınlar da iş görelim. Allah rızası için böylecenek yazın. Ne olur?»

İzmirde çıkan YENİ ASIR gazetesinin 21 Ekim, 1964 tarihli nüshasının üçüncü sahifesinde EGEDEN HABERLER sütununda bu yazıyı ve paragraf içinde Zurnacı ve davulcuların resmini görünce İzmirin Arikbaşı köyündeki toplumun ve gençlerinin bu yerinde hareketlerine sevindim. Var olsun öyle yapan köylüler...

Geçenlerde Adapazarı'nın bir Çerkes köyüne, düğüne gitmiştim. Herkes gibi bizleri de davul, zurna ve bir de pis, kadın kıyafetli bir erkek köçek karşıladı. Hayretler içinde kaldık. Medeni bir çağda, verimli, üstü başı düzgün bir halk topluluğu içinde bir çingene eğlencesi... ve çirkin bir karşılayıcı zümresi. Durumdan hepimiz üzüntü içinde idik. Nihayet İstanbul davetlilerinden bir zat; ortaya çıkarak bir konuşma yaptı ve bu çirkin halin bir daha tekrarlanmamasını ağır bir şekilde konuşarak tenkidini açıkladı. Göbek atma, çingene oynatma, davul, zurna çalarak karşılama çirkinliğinin esef verici olduğunu, bunu köye yakıştıramadığını söyledi. Bu konuşmadan yaşlılar ve anlayışlı olanlar memnuniyetini belirttiler. Yaşlıların gözleri yaşardı ve hep birden bir daha tekerrür etmez. Var olun dediler

İzmirin Arikbaşı köylüsünün bu asil hareketlerine uysalar ve o köyden örnek alsalar diğer köylerimiz.

Vecize ile taş atılan, İsa'ya inanan veya kiliseye gidenler değil, dünyanın içinde kaybolduğu ekonomik ve politik çıkmazdan faydalanarak iğrenç ihtiraslarını kaba kuvvet kullanarak gerçekleştirmek isteyen istilâci Ruslardı.

Ama ne yazık ki onlar da, davra-

nışlarındaki haksızlığı din perdesi ile örtüyor, ortodoks Gürcüleri müslüman taarruzlarına karşı savunmak için harekete geçtiklerini ilân ediyorlardı. Sonuç itibarıyla, Müridler hürriyeti ve Allahı için döğüşürlerken, Ruslar Çar'ın keyfi için ölüyorlardı.

Kuzey Kafkasya Rusya Mücadelesi

Yazan : İzzet AYDEMİR
(Geçen sayıdan devam)

Ruslar milli düşman olmaktan başka dini düşman olarak da ilân edildiler. Bunun yanı sıra Osmanlı İmparatorluğu ile bağlar kurulmaya, onlardan yardım sağlanma yolları aranmağa başlandı.

İşte Kuzey Kafkasya - Rusya mücadelelerinin ikinci safhası da bu şekilde sona erdi.

ÜÇÜNCÜ SAFHA

Çar Petro'nun ölümünden sonra Kuzey Kafkasya üzerindeki Rus askeri hareketinde bir duraklama, buna karşılık politik ve iktisadi alanda aktif bir faaliyet göze çarpar. Ruslar Kuzey Kafkasya üzerinde daha önceleri girişmiş buldukları askeri hareketlerindeki başarısızlıklarını göz önünde bulundurarak istikbale matuf ve kesin sonuç alabilecekleri uzun süreli plânlara tesbitine başlamışlardır. Rus çarlığının doğu Avrupada yayılma politikasını uygulamaya başlaması, bu arada özellikle Polonyada askeri harekâta girişmeleri, Kırım'ı Rusyaya katmak üzere çalışmalarda bulunmaları da bunda önemli bir rol oynamıştır. Çariçe Anna İvanovna'nın (doğu Avrupada yayılma) politikası gütmemesinin sonucu olarak Kuzey Kafkasya üzerinde Rusya, İran, Kırım Hanlığı ve Osmanlı İmparatorluğu arasında askeri harekât yerine bir nüfuz yarışmasına girişildiği görülür. Bunun sonucu olarak da gerek Osmanlılarla İranlılar; ge-

rekse Ruslarla İranlılar arasında önemli politik, hattâ askeri çatışmalar meydana gelmiştir. Kuzey Kafkasyalılar ise milli vatanlarını korumak amacıyla başta Rusya olmak üzere İran, Kırım hanları ve kuzeydeki Kalmuklarla her an savaşmaktan geri kalmamışlardır.

KUZEY KAFKASYA - İRAN SAVAŞLARI : Kuzey Kafkasyalılarla İranlılar arasındaki ilk büyük ve önemli çatışma İran Şahı Nadir Şah zamanında olmuştur. Nadir Şah'ın 1743 yılında Dağıstan Emir'i Surbay Han'ı esir etmesi sonucunda İranlılar Derbent de dahil olmak üzere birçok Dağıstan şehirlerini işgal ettiler. İranlıların Dağıstanda giriştikleri tedhiş havası Kuzey Kafkasyalıların derhal düşmana karşı harekete geçmelerine sebep olmuştur. Murteza Ali komutasındaki büyük bir Kuzey Kafkasya kuvveti ile Nadir Şah arasında 1745 yılında yapılan savaşta İranlılar feci bir yenilgiye uğramış ve Kafkasyayı tamamen terketmek zorunda bırakılmışlardır. Bu yenilgi Nadir Şah için çok büyük bir darbe, Kuzey Kafkasyalılar için de yıllarca öğünmelerine vesile teşkil etmiştir. Çünkü Nadir Şah ilk büyük yenilgiye ancak bu tarihte ve Kuzey Kafkasyalılar karşısında uğramıştır.

II nci KATERİNA'nın FAALİYETLERİ : Nadir Şah'ın Kuzey Kafkasyayı istilâ plânlarının başarısızlıkla son bulmasından sonra Rus Çariçesi II. ci Katherine, Kafkasları zaptetmek için çeşitli entrikalar çevirmiş ve bunlar arasında en önemli iş olarak da Kafkasyalıların milli birliğini sarsıp kuvvetlerini bölmek (Devamı var)

ÖLÜMÜNÜN ÜÇÜNCÜ YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA :

VASSAN GİREY CABAGI (*)

1882 - 1961

Kuzey Kafkasya cumhuriyeti sabık parlâmento başkanı Vassan Girey Cabagi 3 Mayıs 1882 yılında Kuzey Kafkasyanın Nasır Kort şehrinde dünyaya gelmişti. Lise öğrenimini 1900 yılında Viladıkafkasta pekiyi derece ile tamamlayan merhum buradan Petersburg ve Riga (Lettonya) teknik üniversitelerine devam etmiş, fakat oradaki kargaşalıklar yüzünden üniversiteyi bitirememiştir. Buradan ayrılarak Almanyaya geçmiş ve 1908 yılında Yena Teknik Üniversitesini bitirmiştir. Ayrıca yüksek ziraat mühendisliği diplomasını da alan merhum Leningratta Ziraat Bakanlığında görev almış, bilâhare Rusyadaki Şubat 1918 ihtilâli üzerine vatani Kuzey Kafkasyaya dönerek vatanının bağımsızlık savaşına katılmıştır. Kuzey Kafkasyada girişilen kurtuluş savaşında başarıya ulaşılmış ve 11 Mayıs 1918 de kurulan Kuzey Kafkasya Hükümetinde Maliye Bakanlığı ve sonra da parlâmento başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Cabagi bilhassa Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ve Kuzey Kafkasyadan meydana gelebilecek bir Kafkas federasyonunun kurulmasını ideal edinmiş ve Kafkasya devletlerinin İsviçre gibi bir birliğe kavuşması yolunda çaba sarfetmiştir. Ana vatanının bolşevikler tarafından istilâsı üzerine yurdunu terketmiş ve vatanın bağımsızlığı için muhacerette çalışmalara aralıksız ve yılmadan devam etmiştir. 1922 de İstanbul'da Kuzey Kafkasya, Azerbaycan ve Gürcistan tarafından meydana getirilen Kafkasya İstiklâl Komitesi kurucularından olmuştur. Daha sonra Varşovada kurulan bütün mahkûm milletlerin teşkil ettiği Promethê hareketinde faal rol almış, bunun dışında gerek Almanyada gerekse Türkiye'de kaldığı sürelerde pek çok dergi ve gazetelerde vatanının kurtuluşu için makaleler yayınlamıştır.

Ana dili Çeçenceden başka, Türkçe, Almanca, Fransızca, Rusça, Polenezceyi çok iyi bilir, ayrıca İngilizce de okuyabiliirdi.

Meşhur gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın'ın da yakın arkadaşı olan merhum, 18 Ekim 1961 yılında 80 yaşında olduğu halde İstanbul'da vefat etti.

Büyük idealist Vassan Girey Cabagi'yi bütün Kuzey Kafkasyalılar her zaman minnetle anacaklardır. Ruhu şad olsun.

KAFKASYA

(*) Vassan Girey Cabagi için bak:

- 1) Yeni Kafkas Dergisi: Dr. Vasfi Güsar, Kasım - Aralık 1962, sayı 30, s. 2.
- 2) Yeni Kafkas Dergisi: Aynı sayı, sayfa 22.
- 3) Dergi: Münih, sayı 29/27, yıl 1962, sayfa 91.

TEŞEKKÜR

Ahmet Fetgeri Aşeni hemşerimiz kıymetli yazar ve mütefekkir A. Fetgeri Şöeni'nin büyük bir emek sarfiyle meydana girdiği «Kuzey Kafkasyanın Kuvvet Kaynakları» adlı eski Türkçeyle yazılmış bir eserini dergimize hediye etmişlerdir. Hemşerilerimizin faydalanmasına çalışacağımız bu eser için Fetgeri beye teşekkür ederiz.

**

Antalyanın Yeleme köyünden Aziz Uzun hemşerimiz eski Türkçe yazılmış ilmi bir kıymeti haiz Çerkes Armaaları adlı kitabı dergimize hediye temmiştir. Yakında bazı kısımlarını dergimizde yayınlıyacağımız bu eser için hemşerimize teşekkür ederiz.

Bundan önceki sayılarımızda Kuzey Kafkasyanın coğrafi durumu arkadaşımız (Şabsuğ) tarafından okuyucularımıza sunulmuştu. Bu sayıdan itibaren de Kuzey Kafkasyanın bugünkü politik durumu Problem dergisinden naklen ve sayın TAMAR GÜSAR tarafından hazırlanan bir yazı serisinde önceki yazımızın bir devamı olarak yayınlanacaktır.

Kuzey Kafkasyanın idari bölümü

KUZAY KAFKASYANIN POLİTİK DURUMU

I

İngilizceden çeviren:
Tamar GÜSAR

Kuzey Kafkasya, Kafkas dağlarının kuzey etekleriyle ona bitişik vâdiyi içine alarak KUBAN ve KUMA nehirlerine kadar uzanır. Bu yer uzun zamandanberi aynı folklorü (NART HİKÂYELERİ), aynı kanunları, aynı milli ananeleri, aynı elbise biçimini ve aynı kültürel ve ekonomik hareketleri paylaşan büyük sayıda ve birbirine bağlı insanlara ANA vatan olmuştur. Asırlarca Kafkas dağlarının meydana getirdiği büyük tabii kale bu insanlara serbest yaşama ve serbest gelişme yolunu temin etmiştir. Bu insanların başlıcaları Dağıstan (Avarlar, Lezgiler, Kocmuklar); Çeçen - İnguş, Nogay tatarları, Asetinler, Çerkesler (Adige olarak tanınırlar) ve Karayay - Balkarlardır.

Rus tarihçisi Rostovtsey «Bizim zamanımızdan evvel Kuzey Kafkaslıların atalarının iyi gelişmiş hayat şekilleri vardı. Eski Yunanlılar onları mallarının iyi müşterisi, güney ve doğu ilgileri içinde iyi bir aracı olarak tanırlar» diye yazar. Orta çağda ticari cumhuriyet olan VENEDİK ve CENOVA Karadeniz kıyısındaki Çerkes şehirlerinde ticari limanlar kurdu ve Arap halifeleri zamanında Kuzey Kafkasyalıları doğu ile ticari ilgilerini devam ettirdiler.

Kuzey Kafkasya halkı hıristiyanlığı dördüncü asırda kabul ettiler. Sekizinci asır başlarında Dağıstan islâm dinine döndü ki bu din 16 ıncı asırda hemen, hemen bütün Kuzey Kafkasyaya yayıldı. Şimdi ancak Asetinlerin büyük bir kısmı hıristiyandır.

Kuzey Kafkasyalılar hakkında günümüze kadar gelen en eski yazılı malûmata Yunan alimi Strabo'nun yazılarında rastlanır. Hemen hemen iki bin sene evvel yazılmasına rağmen Strabo'nun söyledikleri Sovyetlerin de bildiği gibi büyük bir doğruluğa sahiptir: «Dağlarda ve vâdilerde küçük topluluklar halinde oturan ve yerli prenslerle idare olunan bu halk sık sık gruplar halinde birleşirler ve çok belirli ve tehlikeli olurlar.» Bu çeşit birleşmelerde Kuzey Kafkasya POMPEY'in lejyonlarını, İranın ordularını, Attilâ'nın Hunlarını ve asırlar boyunca birçok yabancı istilâcıları geri çevirmişlerdir.

Kuzey Kafkasya halkının hürriyetine son veren olay Rus Çarı birinci Petro'nun askeri hırsıdır. XVIII inci asır başlangıcında, Petro önce Türkiye ve sonra da İrana harp ilân etti ve senelerce bu karşılıklı iki kuvvetin arasında kalan Kuzey Kafkaslıların kaderi bu harplerin gelişmesine dayandı. 1730 da Belgrad anlaşmasıyla Rusya ve Türkiye Kuzey Kafkasyanın Rusya ile siyasi sınırının DON nehrine paralel olan ve bu nehrin at sırtında on saatlik güneyinde bulunan çizginin olması kabul edildi. Bu iki İmparatorluk birleşik Kuzey Kafkasya eyaletinin oluşuna aralarında bir «mania» olarak saygı göstermeğe mecbur oldular. Böylece kurulan Kuzey Kafkasya bu otonomi bölgesi bugün Sovyetler tarafından kabul edilen Kuzey Kafkasya'nın iki mislinden fazla idi.

Kuzey Kafkasyadaki sulh devri başka bir kraliçenin, İkinci Katerina'nın istekleriyle sona erdi. Polonya'nın bir kısmı ile Kırım çıkıntısını aldıktan sonra 1785 de Belgrad anlaşmasını da hıca savarak kuvvetlerini Kuzey Kafkasyaya yöneltti. Bu harp hiçte kolay değildi. Hattâ Rus tarihinin en kanlı ve uzun harplerinden biri idi. Kuzey Kafkasya efsânevi kahramanlıkları Seyh Mansur ve İmam Samil idaresinde senelerce yılmadan carpıstılar ve nerede ise kazandılar. Gururlu direnmeleri bütün dünyanın hayranlığını uyandırdı. Karl Marks bile şöyle yazdı: «Milletler, onlardan (Kuzey Kafkasyalılardan) hür olmak isteyen insanların neler yapabileceklerini öğrenmelisiniz.» Rus şairi Lermontofu «Kuzey Kafkasyalılar biz hakikaten esir olabiliriz, fakat biz fezaşa hükmedenin esiriyiz.» dedirtmeğe sürükleyen körü, körüne bağlılıhın hâlâ tesirinde olmakla beraber birçok Ruslar da hayranlık duymaktan kendilerini alamadılar. Rus şairlerinin en belirlilerinden olan Puşkin'inde Kuzey Kafkasyalıları sert sözleri vardı, oda «Acizleştire kendini Kafkasya, çünkü Yermolov geliyor» diye yazdı (general Yermolov bu harbin baş Rus kahramanı idi).

Mart 1856 da Paris sulh konferansı Kırım harbini (ki bu bir taraftan Rusya ile öbür taraftaki Türkiye, İngiltere,, Fransa ve Avusturya arasında olmuştu) sona erdirirken İngiliz Başbakanı Lord Palmerston, Rusyanın yayılmasına karşı arada kurbanlık devletler olacakları için Kafkasya ve Polonya'ya istiklâliyet verilmesinin istenmesini öne sürdü; bu fikir Fransanın üçüncü Napolyonu tarafından VETO edildi. Kuzey Kafkasyanın Ruslar tarafından tamamen elde edilmesi (galipler buna «yatıştırma» demeyi tercih ettiler). 1864 te tamamlandı. Bunun hemen arkasından hattâ yarı resmi bir Rus yayınında «İnsanlığın nâdir uğradığı büyüklükte bir felâket» diye adlandırdığı hareket geldi. Kuzey Kafkasyalıların hürriyet ruhunu bastıramıyacıklarını anlayan Ruslar; bir milyona yakın Çerkesi, Çeçenleri ve diğerlerini Türkiyeye sürdüler, fakat açlık, hastalık ve gemilerin haddinden fazla yüklü olmasının doğurduğu zorluklardan dolayı bunların ancak yarıdan azı hedeflerine ulaşabildiler. Bu sürgün Kuzey Kafkasya da büyük toprak bölgelerini boşalttı. Bu yerler kanun önünde büyük avantajlara sahip olan Ruslar ve Kazaklar tarafından çabucak dolduruldu. Kuzey Kafkasya halkı «Halkın askeri idaresi» adlı bir Rus müstemleke dairesine bağlı idiler. Ruslarla Kuzey Kafkasyalıları arasındaki devamlı çarpışmalar 1917 ihtilâline kadar sürdü.

(Devamı var)

ÇEÇEN ile ASETİN

Bir Asetin ağır, ağır arabasını süren Çeçen'in yolunu kesti. Ona:

— Arkadaş yolculuk ne tarafa diye sordu.

Çeçen sükunetle cevap verdi:

— Bazurkin'e. (1)

— Ben de oraya gidiyorum. Yanına alır mısın?

Çeçen başıyla işaret ederek:

— Atla arabaya, dedi.

Bir hayli yol aldıktan sonra, Asetin konuşmağa başladı:

— Arkadaş,, şu karşıdaki kasabayı görüyorsunuz? Onun adı Zavcıkav'dır (2). Tamamen bizimdir. Çeçen tasdik ederek başını salladı. Pek konuşmak istemiyordu. Fakat Asetin yol arkadaşıyla aynı fikirde değildi. Konuşmasına devam ederek:

— Terek'in üstündeki şu büyük demir köprüyü de görüyorsunuz? İşte o da bizimdir!

—

Biraz sonra bütün ihtişamıyla Kaspiysk şehri görüldü. Asetin büyük bir gurur ve azamete yine söze başladı:

— Arkadaş! Şu şehirde görüyorsunuz? İşte o da bizimdir!..

— Ve şu büyük fabrika da!..

O ana kadar susmakla yetinen Çeçen kızgın bir sesle atlara kumanda etti:

— Höss!

Ve yol arkadaşı Asetin'e gayet ciddi ve kızgın bir şekilde emir verdi:

— Arkadaş kusura bakma! İn aşağıya! Bu araba da bizimdir!..

Asetini bırakarak yoluna yalnızca devam etti.

(1) **Bazurkin:** Kafkasyada bir kasaba.

(2) **Zavcıkav:** Vilâdi Kafkas (Terekale)nin en eski ismi. Asetince, Zav'ın köyü anlamına gelir.

AÇIKGÖZ DELİKANLI

Yazan : Mahir ÇAĞATAY

Bir çerkes delikanlısı cimri bir kocakarıya misafir olur. Karnı çok acıkmış olan delikanlı önüne konan sofrada mamırmanın çok olmasına karşılık katık olarak konan bir tas süttten başka birşey olmadığını görür. Bu durum karşısında karnını mamırıyla doldurmak istemediğinden ağzına aldığı bir lokma mamır-saya karşılık dört, beş kaşık süt içer. Bu vaziyete içerleyen kocakarı nihayet dayanamıyarak delikanlıya sorar:

— Oğlum sizin kaç ineğiniz var?

Delikanlı hiç bozuntuya vermeden:

— Bir tane, diye cevap verir. Bunun üzerine kocakarı:

— Peki kaç kardeşsiniz diye tekrar sorar.

Delikanlı da:

— Yedi kardeşiz. Deyince kocakarı delikanlının süttü çok içtiğini ima etmek istercesine:

— Yedi kardeşe bir ineğin süttü yetiyor mu bari? der.

Delikanlı yine aldırılmazlıktan gelerek:

— Haftada bir gün bana süt içme sırası gelir ve o zaman da böyle içerim. Diyerek tastaki süttü bitirip oradan uzaklaşır.

PORTRELER:

Ölümünün 130 ncu Yılı Dolayısıyla İMAM HAMZAT

1789 - 1834

Yazan: BA-TA

GAZİ MUHAMMED'in ölümünden sonra, HAMZAT İMAM seçilmişti. Onun zamanı kısa, fakat karışık hâdiselerle dolu geçti: Düşman, daha evvel yaptığı anlaşmalara dayanarak ilerlemiş, gasp ettiği her yeri garnizon haline getirmişti. Bununla da yetinmeyerek, içlerlere kadar sokuluyor, ülkenin giriş çıkış yolları ile mümbit ovalarını ele geçiriyordu. KAFKASLAR'ın istilâsına ait plân tümü ile yürürlüğe konmuştu. Avar Hanları, Ruslarla sözleşmiş, onların bu gibi tecavüzlerine göz yummuşlardı. Halk bezgin ve bıkın idi; alışıktı olmadığı yabancı boyunduruğu ona ağır geliyordu. Başta muharipler olmak üzere herkes, yeni bir kurtarıcı arıyor, onu bağrına basmağa hazırlanıyordu. Bu; ilim, fazilet, feragat ve cesaret dağı, ŞAMİL'di; ama onun bilinmeyen bir yerde tedavi altında tutulması, hattâ öldü sanılması ile, yakın arkadaşları HAMZAT ortaya çıktı. Yeni imamı birçok vazifeler bekliyordu. O, her şeyden evvel, bozulan nizamı düzeltmeğe çalışacak, bu uğurda karşılaştığı güçlükleri yenmek için çeşitli metodlar deneyecektir.

HAMZAT 1789 da AVARİA da doğdu. CANKA (1) asıllı babası İSKENDER, tanınmış bir adamdı; verilen her işte başarı göstermiş, Han'ın güven ve sevgisini kazanmıştı. Kocasına hizmetten dolayı, BAHU - BİKE, adı geçenin oğlunu, yanına aldı ve öz çocuğu gibi büyüttü. Bütün bunlara karşılık ondan istenen sadakat ve hürmetti. HAMZAT iyi bir tahsil görmüştü. Gürcüce, Arapça ve Farsça bilirdi.

Sarayda epeyce kaldıktan sonra, köyüne döndü. Yeni havaya alışamadığı

GAZİ Muhammet

için kendini içki ve safahata verdi. Kısa zamanda, tembel, ayyaş ve bencil bir adam olmuştu. Gelecek günler için hiç bir şey düşünmüyor işsizliği meslek ediniyordu. Bir gece, bu hayatı iğrenç bulduğunu her fırsatta açıklayan, birkaç büyüğü Camiye gelirken gördü. Bu ona çok tesir etmişti. Birdenbire değişti; bütün kötü alışkanlıkları bir kenara iterek, din dersleri almak üzere GİMRİYE koştu. Orada GAZİ MUHAMMED'den Müridizmi, Şeyh Cemalettinden de tarikatı öğrendi. Medrese basamaklarını çarçabuk tırmanarak iyi dereceli bir mürit olmuştu. Zamanı ile ilgili mürit harplerinin bir kısmını bu devrede plânladı.

1831 - 32 seferleri başladığı zaman, HAMZAT'a, emrindeki kuvvetle Rusları oyalamak ve Çar bölgesini savunmak görevi verilmişti. Fakat, geceleyin cereyan eden muharebede yenildi ve memleketi Rusların eline geçti. HAMZAT mağlup bir adam edası ile teslim oldu. TİFLİS'e gönderildi. Orada, Rus karargâhına vardığı zaman, kendisine kötü muamele

edilmişti. Tevkif edilip hapse atılmış, ri-
vayete göre, itaat şartı ile muayyen bir
maaş bağlanmıştı. O zamanlar, bir prens
veya han, çaresiz kaldığı zaman, para
mukabili Rusların hizmetine girer, Mü-
rid'lere karşı savaşır. Tıpkı devlet me-
murları gibi davranırlar, kendilerini Çar-
ın mümessili sayarlardı. BAHU - BİKE-
nin kocası bu usulün en güzel örneğini
vermişti. Düşman, HAMZAT henüz mü-
him görülen biri olduğu için, ona da
böyle bir teklifte bulundu.

Bir müddet sonra, GAZİ KUMUK'
ların reisi Arslan hanın kefaleti ile ser-
best bırakıldı. Ruslar, bağlılığını defalar-
ca ispat etmiş olan bu beyi kırmak iste-
mediler. Çünkü, onların maksadı, hain-
lerin desteği ile DAĞISTANA hâkim ol-
maktı. Hakikatte, bu bir oyundu. Aslan,
aşk yarası ile komaya giren bir insandı;
onun nefreti, küçük görülen bir âşı-
kın içinde bocaladığı durumu ifade edi-
yordu. Kendisine BAHU - BİKE'nin kızı
vaad edildiği halde, sonradan cayılmış
kız Tarko Şamhal'ın oğluna verilmişti.
Bu onu çok üzmüştü, aşta kaybettiği
şansı kumarda deneyecekti; Rusları bu
kadın aleyhine çevirme kimkânsıydı. Çün-
kü o, daha evvel, HUNZAH'ın müdafaa-
sında müridlere karşı başarı kazanmış,
sadakatını göstermişti. Oğluda aynı yol-
da yürümüş, düşman safları arasında,
kendi milletine kurşun atmaktan zevk
duymuştu; Aslan bey bir intikam aleti
buluncaya kadar sustu. İşte, böylece, ba-
sit bir aşk kininden KAFKAS HARPLE-
RİNİN çehresini değiştirecek korkunç
durumlar hasıl olacaktır.

O, yani ASLAN, HAMZAT'ı kandır-
mak için elinden gelen her şeyi yaptı:
«Bahı - Bike'nin serveti ve halk üzerin-
deki tesiri mühimdi; al aşağı edilmesi
şarttı. Bu işi beceren Müridlerin gözüne
girecek, bütün AVAR ülkesine hükmede-
cekti.» Arslan, Rusların yanında kıymetini
kaybetmiş bir kabile reisi idi. Kendisini
Dağlılar da sevmezlerdi. Bütün bunlara
rağmen o yolunda yürüyecek, kin ve ih-
tirasının esiri olacaktı. HAMZAT'ı zehir-
lemeye devam etti: «HUNZAH fesat oca-
ğı haline gelmişti; o yandıkça milli şuur

(1) Canka : Bir prens'le halktan birinin

sönecek, Müridleri gelecekti; Yurdunu
seven bir insan olarak konuşuyordu.
Hürriyet ve din için her fedakârlığa ha-
zırdı. Onu ortadan kaldıran bir kahra-
man, bir kurtarıcı olacak, bu değişkenli-
ği Ruslar isteyecek, halk benimseyecek-
ti.» Bu arada HAMZAT'ın gururu üzeri-
ne oynamayı ihmal etmedi: «DAĞIS-
TAN ufuklarında yeni bir güneş doğacak,
Mürid'ler bu güneşin ışığı olacaktı.» ve-
saire... Geleceğin İMAMI, ASLAN'ın, Rus-
larla yeniden temasa çalışan satılmış bir
adam olduğunu anlayamadı. Onun ma-
şası mevkiine düşmek talihsizliğine uğ-
radı.

Zayıflığın affedilmediği bir ülkede,
HAMZAT'ın tekrar müridler arasında gö-
rünmesi, GAZİ MOLLA ve ŞAMİL'in gü-
venini kazanması hayretle karşılandı.
Onun, yukarıda adı geçen GAZİ KUMUK
reisinin ricası üzerine, bir daha baş kal-
dırmamak şartı ile serbest bırakılması
günün konusu olmuştu. Maaş karşılığı
Ruslar hesabına çalışmayı kabul ettiği şa-
yiası üzerinde duruluyor, üst kademedeki
şefler arasında yer alması istenmiyordu.
GAZİ MUHAMMED ve ŞAMİL GİM-
Rİ'de düşman tarafından sarıldığı za-
man, emrindeki kuvvetle yardıma geldiği
halde, üçüncü bir Rus birliğinin yakla-
ştığını görünce, muharebeye kabul etme-
den geri çekilmesi, aleyhinde yoruma yol
açmıştı. Bu muharebelerde GİMRİ düş-
müş, GAZİ MUHAMMED şehit edilmişti.
ŞAMİL, etrafı kuşatılmış, eski bir saat
kulesi üzerinden aşağıya atlanmış, kılıcını
rasgele sallayarak, Rus saflarını yarıp
geçmişti. Aldığı ağır yaraların etkisiyle
ıssız bir köşeye çekildiği sanıldı. Halbu-
ki o, dev cüssesine rağmen bir kaplan
gevikliği ile gözlerden kaçmış, karanlık-
ların himayesine sığınmıştı. Civar yer-
ler müritler ve Ruslar tarafından iyice
arandı ise de, izine raslamak mümkün
olmadı. Hemen, hemen herkese göre öl-
düğü muhakkaktı. İşte bu olaydan itiba-
ren, onun hayatı ve hâtıraları efsanelere
bürünerek ebedileşecektir.

(Devamı var)

evlenmesinden doğan çocuk.

HİKÂYE ÇOBANIN ŞANSI

Yazan : Kadir İ. NATHO

Kafkas dağlarının gölgelediği yemyeşil çayırılıkta çoban fülütü ile bir kahramanlık türküsü tutturmış bir aşağı, bir yukarı geziniyordu. Serin bir rüzgâr saçlarını alınının üstüne dökerken o hayal kuruyordu :

Bir atım olsa, eski Kafkas şövalyeleri gibi kahramanlıklar yapsam.»

Onu takip eden sürü meleyişleriyle türküsüne karşılık veriyor, kırlangıçlar da neşeli ötüşleriyle onlara katılıyorlardı.

Her adım atışta, ayakları altındaki toprak fısılıyarak ses çıkarıyor, yabani tavşan ve geyikler, çiçeklerle süslü ormandan hızla fırlayıp, çobanın bulunduğu renk, renk çiçeklerle bezenmiş çimenliği aşveriyorlardı. Hepsî neşeli, hepsî sıhhat doluydu.

Birden bire çobanın önünde bir at beliriverdi. Başî beyaz, siyah yeleli, doru, güzel bir at. Kuyruğu, ayakları kar gibi, temiz ve pırlı, pırlı. Uzun boylu, ince ayaklı. Çimenlikte otliyordu.

Bu ne mutluluk! Çoban birden heyecanlanmıştı. Vücudunda şimşekler çakıyor, elektriklenmişcesine ürperiyordu. Fülütünü susturdu, kalbi çarpıyordu. Gözlerini uğuşturdu. Evet at hâlâ önünde bütün ihtişamıyla duruyordu. Bu bir hayal olamazdı. Çevik bir hareketle atın dizginini yakaladı, ayak uçlarına basarak üzerine sıçradı.

At şaha kalkmıştı, önce kişnedi, sonra çoban üstünde olduğu halde dörtnalâ ormana daldı. Artık o hayalinde yaşattığı şövalyenin kendisiydi. O andan itibaren artık sürüsünün ve ormanın hâkimiydi. Elbette şans birgün ona gülecekti ve gül-müştü de. Gözlerinden sevinç yaşları boşandı, coşmuş, savaş alanlarında düşman kafası uçurur gibi ağaç dallarını biçercesine kolunu sağa, sola sallıyordu. Çünkü o artık gerçek bir şövalye, tam mânasıyla bir kahramandı.

Bu sırada kulağına bir ses geldi. Sesin geldiği tarafa baktı, bakmasıyla kuvvetli bir dal çobanı uçan atın üzerinden yere indirdi. O canının acısına aldırma-ıyor, hızla uzaklaşan hayvanın arkasından bağıyordu :

— Benim atım, benim atım!

— Oğul, oğul! Bir tarafın incindi mi? diyen hafif, fakat otoriter bir sesle kendine gelir gibi oldu. Sonra kuvvetli bir kol onu omuzlarından yakaladı. Çoban:

— Ne olur bırakın gideyim, lütfen engel olmayın, atım nerede? Diyordu. Fakat ihtiyar, ama dinç adam onu bir türlü bırakmıyordu.

— Evlat; uyan artık uykudan! Bu diyarlarda artık kimsenin atı yok! Eski camlar bardak oldu! Maamafih senin gibi olmakta çok iyi. Dünyadan haberin yok.

— Hayır, hayır! O benim atımdır, benim atım!

Çoban atın peşisıra gitmek istiyor, ama ihtiyar onu bırakmıyordu.

— Gel oğlum gel! Dedi ihtiyar, bir baba sevgisiyle.

— Senin kolun çıkmış, onu yerine yerleştireyim...

— Fena! Kolun dışarda.

Ve kolunu döndürerek yerine yerleştirdi. Çoban bağıyordu:

— Kolun ne önemi var ki! Atım, atımı isterim. O benim atımdı. Fakat.. Sen, sen seslenince döndüm ve atımı yitirdim!

— Oh! Ne aptalım ben. Arkama bakmasam ne olurdu sanki.. Sana kulak as-masaydım. Şimdi atımdan oldum; şansımı kaybettim-

Hıçkırarak ağlıyordu. İhtiyar büyük bir üzüntüyle :

— Evlât! Acını anlıyorum, bende aynı şeyleri duyuyorum. Bir zamanlar ben de gençtim ve aynı rüyayı görmüştüm!

— Allahtan atın benim olmasın ve sana vermediği ne kadar isterdim.. Fakat ne yazık! At benim değil ki! Kolektif çiftliğin damızlık hayvanıdır. Birkaç gün önce kaybolmuştu, ben onu bulmakla görevlendirildim, dedi.

Sonra, başını önüne eğerek, kaçan atı yakalamak üzere oradan uzaklaştı.

Çoban, yine aynı çoban olarak kaldı.

Asetin Efsanesi

AMRAN

Yazan : A. AYTEK

Kimse kalmamıştı evrende yenmediği
Öylesine yiğit AMRAN DAREDZANTI
Zaferler de usandırır insanı elbet
İstiyordu karşısında yeni bir kuvvet.

Bir yaz günü, mutluydu çevrede herşey
Göğün maviliğine tırmanıyordu dağlar
Bir atlı belirdi uzakta
Eğildi ağaçlar...

HTSAU'udu böyle dolu-dizgin giden (I)
Görünce Amran'ı seslendi hemen :
— «Bacım oğlu Amran yolun açık olsun!...»
Bir Htsau kalmıştı güreşmediği
Fırsat çıktı diye hopladı yüreği
Tez verdi cevabı yiğit Amran :
— «Kolay gelsin işlerin
Anamın doğma kardeşi
Deneyelim gücümüzü
İN de atından...»

Şaşırttı Htsau'yu Amran'ın teklifi
— «Beni yenemezsin güreşte Amran...» dedi.
— İN Htsau atından, deneyelim
Kim kimden güçlüymüş
Bir kez görelim.»

Bu sözler kızdırmıştı Htsau'yu
Attı yere elindeki kamçıyı
Vermesini rica etti sonra Amran'dan
Yerinden oynatamadı o güçlü adam.

İş işten geçmişti artık
Htsau kızmıştı bir kere
HORSACI HOHO'da Amran'ı (2)
Vurdurdu zincire.

Süresi bilinmez geçen yılların
Bugünedek orada zincirli Amran
Tüm ırkdaşlarının mutluluğu için
Kurtuluşunu bekliyor Horsaci Hoho'dan.

Avcı DZUATDA KUTSİ
Dolaşp dururken tepelerde
Açılan kapısından bir mağaranın
Adım attı içeriye.

Mavi dumanlar arasında
Bir mavi ışık yanıyordu
Bunların ortasında zincirli Amran
Kaçmak istedi avcı korkudan.

«Dur!» diye bağırdı Amran
«Beni tanımadın mı?
Yaklaş yanıma, korkma!
Şu yerde duran kılıcımı
Al, uzat bana!...

Ne yazık kılıcı oynatamadı
Bir eliyle de tuttu Amran'ı
Çekince avcıyı kendine doğru
Koparacaktı adamın kolunu.

Gökten kırılmış zinciri istedi (3)
Bırakıp elini avcının
«Dikkat et tartışma olmasın...» dedi
«Buna bağlı artık kurtuluşum
Ve tümünüzün mutluluğu...»

Zincir evindeydi avcının
Koştı aldı
Tam kapıdan çıkarken karısı bağırdı:
— «Nereye götürüyorsun zincirimi?»

Kapandı mağara yendi üzerine
Ebediyen kaldı Amran içerde!...

- (1) Htsau : Asetince, Tanrılar Tanrısı, en büyük Tanrı.
- (2) Horsaci Hoho : Elbruz dağının Asetince adı.
- (3) Gökten indirilmiş zincir : İnanışlara göre bu zinciri ele geçiren esaretten kolayca kurtulabilirdi.

ASETİNLERDE SOY ADLARI

Alhas FİDAROK

Kafkasyalılar bilindiği gibi aile müessesesine ve aile adına büyük önem verirler. Bu bakımdan diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi onlarda da kişiler daha ziyade soy adları ile çağılır, özel ad ikinci derecede kalır. Kafkas kadınları evlendikten sonra dahi kendi soy adlarını muhafaza eder ve çok defa bu adla çağırılırlar.

Büyük Kafkas dallarından biri olan Adige'lerde mevcut soy adları daha önce birkaç defa yayınlanmıştır (!). Biz burada sadece Asetin'lerin ve özellikle Anavatan dışına göç etmiş bulunan belli başlı Asetin (İron ve Diguron) ailelerinin adlarını yayınlıyoruz. Bu soy adlarının sonundaki «te» eki, soyadı şahıs adı ile birlikte kullanıldığı zaman «tı» olarak telâffuz edilir. Adige'lerdeki «ko» ve «Abaz»lardaki «ba» gibi bir bağıklık ekidir. Mesela Fıdarte «Fıdar ailesine mensup» anlamına gelir ve bu ekler bütün soy adlarında yeknesak olarak kullanılır.

Muhakkak ki bu liste tamam olmaktan uzaktır. Bu bakımdan, okuyucularımıza pek az da olsa aşağıdaki isimleri sunmakla bu konuda bir fikir vermeğe çalışmış oluyoruz.

Abisalte	Abregate	Albegate	Andiyate
Batıyate	Bayate	Bedoyte	Beroyte
Bessolte	Eçerate	Bilatte	Bıjarte
Botsate	Doyate	Dudarate	Dudiyate
Dzigoyte	Elekhote	Erkeggate	Farniyate
Fıdarte	Gamaste	Gariyate	Gaytate
Goyate	Jukate	Kanukate	Kabolate
Kamırjate	Kantemirte	Katgarate	Khetegate
Khoşonte	Kozate	Kozırte	Kertente
Kobeggate	Kulatte	Kundukhte	Kubatte
Kuşate	Mamsırate	Meldzukhte	Rubayte
Sozate	Şanate	Şelbite	Şilonte
Tavtiyate	Tokayte	Totiggate	Tsakhilte
Tsergesate	Tsalikate	Tserikhte	Tsımkhate
Tuskate	Tugante	Tulate	Uruşte

(!) Bak: Çerkeslerde Soy Adları. Dr. Vasfi Güsar.

Yeni Kafkas. No: 15 - 17, 1959, İstanbul.

KUZEY KAFKASYA HAKKINDA

X Kuzey Kafkasyanın, Türkiye'nin menfaatlarını düşünerek hareket etmesi çok faydalı olmuştur. Bu memleketin istiklâli şüphesiz Türkiye tarafından da pek ziyade arzu edilir.

Kâzım Karabekir

(İstiklâl harbimiz. Kâzım Karabekir. Sayfa 838. İstanbul. 1960).

Kuzey Kafkasya ve diğer Kafkasya devletlerinin Türkiye ile ittifakı Moskof tehlikesini ebediyen önleyecek ve bu ittifak yakın şarkı yirmi sene içinde cennetten örnek verecek bir mamureye (gelişmeğe) götürecektir.

Bahriye Nazırı Cemal

(Büyük Cemal Paşa hâtıraları. Tertipleyen : Behçet Cemal. Sayfa 366 - 67. İstanbul. 1959).

BİR AÇIKLAMA

Dergimizin geçen sayısında bu sütunlarda yayınladığımız (Kuzey Kafkasyada yaşayanlar ve dilleri) adlı yazının Türkçeye çevirisini yapan sayın Yıldız Okyay Tlifijj'den aldığımız bir mektupta aynen şöyle denilmektedir: «Derginizin Temmuz - Ağustos 1964 tarihli 2. sayısında 27 sayfa, 2. paragrafta (Çerkesler evlerinde kullanan milli dillerini korku ve yapılan baskı yüzünden tam açıklayamamışlar ve bu yüzden bu istatistik gerçek sayıyı verememektedir) satırları bu kitabın İngilizce aslında ve ne de Türkçeye tercüme edilirken şahsım tarafından ilâve edilmemiş olup, oraya kimin tarafından ilâve edildiğini de bilmediğimi üzülerek bildirmek mecburiyetindeyim.

Kuzey Kafkasyada yaşayanlar ve dilleri başlıklı yazıyı Türkçeye çeviren :

Yıldız Okyay Tlifijj

Not : Dergimiz yayın komitesi, gelen yazılarda bazı düzeltme ve ilâveler yapmaktadır. İlgili yazıda da bu husus uygulanmış bahis konusu cümle () paragraf içerisinde gösterilmekle bu kısmın sonradan ilâve edildiği belirtmek istenmiştir.

Nitekim Kuzey Kafkasyalıların 1864 tarihinde ve yalnız bir devredeki göçleri sırasında Türkiyeye göç etmek üzere 1.500 milyonun ana vatanlarını terkettikleri yetkili Türk resmi kaynaklarınca kabul edilmektedir.

Bak: Çerkezler: Türk Ansiklopedisi, cilt XI. fasikül 88, sayfa 465, satır 25.

Bak: Çerkezler: İslâm Ansiklopedisi, cilt 3, cüz 25, sayfa 384.

Ş İ İ R :

GÖNÜLDEN İNLİYORUM

ŞALUAT FARNİATI'dan

Çeviren : Y. BATIATI

Kalbim kurudu hırsımdan
Tadını anlamıyorum artık hayatın.
Görmüyor gözlerim dünya ışığını
Göremeyecek artık annem yüzümü...

Yurdumu sattım, bıraktım;
Ateşte yaktılar evimi.
Silâhımı tarlamın kenarında terkettim,
Sattım Atalarımın şerefini.

Yıllarca dolaştım imdat arayarak
Sesimi duyar belki birisi diye,
Korkuyorum, yapayalnız ne yapayım,
Derdime bir arkadaş bulaydım...

BARIŞ ÖZLEMİ

Çeviren : A. FİDAROK

Bizler şu köhne dünyanın çocukları,
Adem ve Havva'nın soyundanız.
Habil ve Kabil'den başlayarak
Gördüğümüz kan artık yetişmez mi?

O günlerden beridir ki
Güçlüler güçsüzleri ezegeldi,
Ve bizler
Barışa - sükûna özenerek dünyaya geldik.

Şu koskoca dünyada
Bütün insanlar, hür yaşasalar;
Güneş ve ay, ne olurdu?
Hepimizi birden aydınlatsalar...

KUBA ŞABAN CEBELLİ

DERGİMİZE TEBERRUDA

BULUNANLAR :

Bandırma'dan E. General	
HAYRULLAH YELDAM	50.— TL.
Eskişehir'den T. TİREL	25.— TL.
İzmir'den C. İLKİZ	25.— TL.
YEKÜN	100.— TL.

Sayın hemşerilerimize teşekkürle-
rimizi bildiririz.

SÜRGÜN SONU

Yazan : Mahmut KUŞU

Komünistler, Çarlık Rusyasında idareyi ele geçince, bütün Kafkasya'yı insafsızca istilâ etmişlerdir. Kafkasya Sovyetler Birliğine katıldığı andan itibaren komünistler siyasi, iktisadi ve dini yok etme yolundaki politik emellerini zorla kabul ettirmek için önce kuzey Kafkasya birliğini yıkarak parçalamışlar, ufak muhtar bölgelere bölmüşler, sonra halkı imha veya toptan sürgüne tâbi tutmuşlardır. Müslüman muhtar ve cumhuriyet bölgelerinde her zaman yapılan mak-satlı tevkiflerden başka 1922, 1933 ve 1937 deki umumi «temizlik» hareketlerine ilâveten 1932 - 1934 yıllarında Sovvet İdarecileri tarafından yaratılan suni açlık sonunda öldürülenlerin sayısı maalesef açıklanmayıp mechul kalmıştır.

Komünistlerin ilk mahareti kuzey Kafkasya şehirlerindeki mevcut hapishaneleri genişletmek ve yenilerini ilâve etmek olmuştur. Bu hapishanelerde barınabilecek mahkûmun miktarı 3 - 4 misli arttırılarak, gavri sıhhi ve insanî şartlar içinde daima dolu tutulmuştur. 1924 yılında Almanlar Krasnodar şehrine girerlerken bu mahpusların bir kısmı yaya olarak acele geriye sevk edilmiştir. Bu yolculukta hastalanan veya yolda geri kalanlar derhal kursuna dizilip yol kenarında bırakılıyordu. Bunlardan bir grup, sevk esnasında Almanlara bırakılmamak için cani NKVD (milis kuvvetleri) mensupları tarafından makineli silâhlarla imha edilmişlerdir. Bu arbededen sağ kurtulan tek bir kişi şimdi Amerikada hür yaşamaktadır. Almanlar Krasnodar şehrine girmeden önce NKVD'nin bodrumlarında hapsedilmiş bulunan yüzlerce «siyasi suçlu» geriye sevk edemeyecek kadar sıkışık durumda kaldıklarından bodrumlara su salmak suretiyle boğdurulmuştur.

2. Dünya savaşı boyunca Almanlarla işbirliği yaptıkları ithamı ile Kirim Tatarları, Karaçay - Balkar muhtar ve Çeçen - İnguş Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti bölgeleri halkı toptan imhaya tâbi tutulmuş ve cebren mahrumiyet bölgelerine sürülmüşlerdir. Güvenilir şahitlerin verdikleri haberlere göre sürülenlerin çoğu sürgün mahallerinde işkence kamplarında alenen öldürülmüştür.

Savaş boyunca Rus soyundan olanlar da dahil olmak üzere, Almanlarla işbirliği yapmayan kimse kalmamıştır ve bunun sebebi dünyaca malumdur. Hele Ukrayna, Beyaz - Rus ve Kuban - Don kazaklarından müteşekkil olup da Alman orduları saflarında yer alan bu silâhlı kuvvetler, Sovyet İdarecileri ile Kızıl Ordu için korkunç bir kuvvet olmuştur. Buna rağmen toptan imha ve sürgün siyaseti yalnız müslüman halka karşı ve müslüman bölgelerinde tatbik edilmiştir. Müslüman halk işkenceden bıkmış ve hürriyete susamıştı. İnsanı madde sayan, ona ancak bazı şartlarla yasama şansı tanıyan, uydurma zulüm sisteminin çöküşünü sevinçle karşılaması, kurtarıcı gözü ile gördüğü her hareketi desteklemesi tabii hakları değil mi idi?

- Komünist Partisi XX. Büyük Kongresinde, Kruşçef'in Stalin'i itham ederken açıkladığına göre: Stalin Ukrayna halkını da toptan sürmek için karar almak istemiş, fakat Ukrayna halkının sayıca çok oluşu buna imkân vermemiştir. Stalin zamanında S. Rusya'da müslüman halka karşı tatbik edilen toptan imha politikasında onun kadar sorumlu ve tatbikçi olan Kruşçef'de diktatörlüğü ele geçirdikten sonra işledikleri cinayetleri ölen Stalin'e toptan yüklemeyi uygun görmüştür. Halk nezdinde kendisinin bir suçu yokmuş gibi davranmak, mevcut rejim ve idarecilere karşı doğan nefreti biraz olsun dağıtmak ve kendi prestijini yükseltmek için Stalin'e çatarak, onu milyonlarca masumun kanına giren bir canavar olarak ilk defa itiraf ve tasvir etti. Genel sürgünlerin de onun cinayetleri arasında olduğunu belirtti. Stalin'in işlediği cinayetler Adolf Hitlerinkinden daha çoktu, buna rağmen Kruşçef bu tenkid ve ithamda Stalin'in işlediği bütün

UNUTAMIYACAĞIMIZ GÜNLER

6. 9.1859 KUZEY KAFKASYALILARIN ÖNDERİ İMAM ŞAMİL UZUN SÜREN SAVAŞLAR SONUNDA VE ÇOK ÜSTÜN KUVVETLER KARŞISINDA RUSLARA TESLİM OLMAK ZORUNDA KALDI.
16. 9.1951 ALMANYANIN MÜNİH ŞEHRİNDE KUZEY KAFKASYALILAR KURULTAYI TOPLANDI.
19. 9.1835 KUZEY KAFKASYALI LİDERLERDEN İMAM HAMZAT ŞEHİT EDİLDİ.
30. 9.1790 OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN KUZEY KAFKASYALILARA YARDIM AMACIYLA GÖNDERDİĞİ BİRLİĞİN KOMUTANI BATTAL PAŞA GEREK KUZEY KAFKASYALILARA, GEREKSE EMRİNDEKİ ASKERLERE İHANET EDEREK RUSLARA İLTİCA ETTİ.
- 17.10.1832 KUZEY KAFKASYALI LİDERLERDEN GAZİ MUHAMMET ŞEHİT OLDU.
- 18.10.1961 KUZEY KAFKASYA SABIK PARLAMENTO BAŞKANI VASSAN GİREY CABAGI İSTANBUL'DA VEFAT ETTİ.
- 29.10.1585 OSMANLI ORDUSU KOMUTANLARINDAN VE TARİHTE «MEŞALELER HARBİ» ADIYLA ANILAN SAVAŞIN MUZAFFER KAHRAMANI OLARAK ÜN SALAN KUZEY KAFKASYALI ÖZDEMİR OĞLU OSMAN (KUŞTUKO) PAŞA VEFAT ETTİ. *Tarihçi devlet adamı*
- 30.10.1916 AHMET CAVİT THERHET ÜSKÜDAR'DA VEFAT ETTİ.

cinayetleri niçin açıklamadı? Açıklayamazdı, çünkü Stalinin işlediği hemen hemen bütün cinayetlere Kruşçef ortaktı. Bir milyondan fazla Ukraynalının imha veya Sibirya'ya sürülmesinde kendisinin marifeti ve oynadığı rolü ortaya koymuş olacaktı.

Bu sürgünlerin yurtlarına dönmelerini sağlamak üzere karar almak da gecikmedi. Alınan karar gereğince Kuzey Kafkasya müslümanlarının yurtlarına dönüşleri 1960 senesinde tamamlanacaktı, fakat bugüne kadar tamamlanmadığı gibi yurtlarına dönenlerin orada bıraktıkları ev, bahçe vesaire gibi malları iade edilmedi. Eski yurtlarında yaşamaları çok görüldü, böylece yurtlarında da sürgün hayat yaşamağa mecbur edildiler. S. Hükümeti, bu sürgünlerin eski yerlerinde Sovhozlar (Devlet çiftliği) kurarak binlerce Rus'u getirip yerleştirdi.

Kırım Tatarları, Volga ve İdil boyu Almanları ise yurtlarına sokulmadılar. Kırımlıları, asırlar boyunca ter ve kanları ile suladıkları topraklardan ve kurdukları medeniyetten tamamen mahrum ettiler. Kruşçef bu hareketlere af süsti vermiş ve Stalin'in işlediği cinayetleri örtbas etmek istemiştir. Kruşçef'in düşüğü bazı iç ve dış politika güçlüklerinden kurtulabilmek ve halkın sempatisini kazanmak için çıkardığı af ve ufak gevşeme. bir çok kimselerin nezdinde Stalin'den sonra Rusya'nın değiştiği kanaatını doğurmuştur. Aslında, Rusya'nın iç ve dış siyasetinde bir gevşeme veya demokrasi yolunda ufak bir değişiklik dahi olmamıştır.

Turhal Kafkas Kültür Derneği Folklor Ekibi yöneticileri bir arada

YELEME KÖYÜ

Yazan : Batıray ÖZBEK

Serin bir yaz günü odasının bir köşesine çekilmiş torunlarına çorap örmekle meşgul altmışbeşlik fakat henüz dinçliğini yitirmemiş Goşogray nineden Kafkasyadan atalarımızın Türkiye'ye göçleri hakkında birşeyler bilip bilmediğini sordum. O, düzgün Çerkesçesiyle ve sanki o günleri kendisi de yaşamışçasına heyecanla anlatmaya başladı: Aslına bakarsan ben de Kafkasyadan gelenler arasında değildim. Fakat gençliğim hep onların arasında geçti. Bu sebeple babamın anlattıkları hep aklımdadır. Babam o acı günleri ve kabilemizin Yeleme'ye yerleşmesinin hangi şartlar altında yapıldığını defalarca anlatmıştı. Bunları anlatırken gözleri yaşarır ve göç sırasında ölen pek çok akraba ve yakınlarının ismini sayardı. Babamın göç hakkında söyledikleri şunlardı :

«Bizim Kafkasyadan gelişimiz bir faciadır. Yarımız yollarda açlık, susuzluk ve hastalıklardan öldü. Buraya gelebilenlerimiz ise iklime uyamadı, bu sebeple yeni kayıplar birbirini takip etti. Kafkasyada suları gür bir ırmağın kenarında oturuyorduk. Köyümüzün ismi Şekraktı ve orman iki günlük mesafedeydi. Aynı ırmağın etrafında yedi tane köy daha vardı. Bunları Vineniko, habl, Hajemikd habl, Azmesko habl, Bğose habl (Goşegray ninenin aklında bunlar kalmıştı) köyleri idi. Köy halkı ormanın uzak oluşu sebebiyle kışın odun yerine tezek yakardı. Fakat bu tezekerler şimdiki gibi Vejeklerde (Ocaklarda) değil sobalara benzeyen demir kapılı ve borulu Peşhak'larda yakılırdı. Bu yedi köy Kafkasyadan hep birlikte çıktık. Aynı kuha (Vapur) ile Karadeniz yoluyla Antalya'ya geldik. Şekrak köyü Antalya'nın şimdiki Giritli mahallesine yerleştirildiler. Yarımız bizden ayrılarak Konya'nın Zebiler köyünü kurup oraya yerleştiler. Diğer köylerden yalnız Bğose habl köyü bize komşu olarak Bozovanın Zivint köyüne yerleştiler. Biz Antalya'nın sıcağına dayanamıyarak Antalya'yı terke karar verdik. Çünkü bazılarımız, bilhassa çocuklarımız iklime dayanamıyarak ölmeğe başlamıştır. Tametele yerini seçtiler. Hep birlikte yeniden oraya göçerek Yelemeye yerleştik. Yeleme köyü böylece ilk defa tarafımızdan bu şekilde kuruldu. Hiçbir zaman Kafkasyadaki köyümüzün yerini tutamadıysa da yine de kısmen tatminkardı.»

Ninemin anlattıkları bu kadarla bitmişti. Daha fazlasını hatırlamıyordu. Kafkasyadan hangi tarihte çıktığımızı, köyümüzün hangi tarihte kurulduğunu bilemiyordu.

Köyümüzde halen ilk çadırın kurulduğu yer Streps diye anılır. Köyden çeşitli sebeplerle ayrılanlar hariç 225 hane ve 600 nüfus yaşamaktadır. Köy halkı arasından şimdiye kadar 3 avukat, 1 yargıç, 4 subay, 4 astsubay ve 6 öğretmen yetişmiş olup ayrıca 4 üniversite ve 30'a yakın da lise ve dengi okulu öğrencisi bulunmaktadır.

ÇEŞİTLİ HABERLER

ANKARA KUZEY KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİNDEN HABERLER: Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği yeni sezon çalışmalarına başlamıştır. Her sene Aralık ayında yapılan geleneksel Kafkas Gecesinde yine Aralık ayının ilk haftasında yapılması için bütün hazırlıklar tamamlanmaktadır. Milli Kafkas kıyafetleri yeniden diktirilmektedir. Ekip çalışmaları ise yine dernek yönetici ve folklor hocaları Elburz Gaytaoğlu ve İzzet Aydemir'in yönetiminde başlamıştır. Bu sene her zamankinden farklı olarak eski oyunlara ilâveten yeni oyunların provaları yapılmaktadır. Ekip çalışmalarına halen 30 kişilik bir grupla başlanılmıştır.

TURHAL KAFKAS KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİNİN GECESİ YAPILDI

Nisan 1964 tarihinde kurulmuş olan Turhal Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği kısa bir süre sonunda folklor ekibini yetiştirmiş, milli kıyafetlerin dikilmesinden sonra da 11 ve 12 Ekim 1964 tarihlerinde Turhal Şeker Fabrikası sinema salonunda iki başarılı gece tertiplenmiştir. Turhalda ilk defa düzenlenen bu gecede Kafkas oyunlarının icra edilişi seyirciler arasında büyük hoşnutluk yaratmış ve gece geç vakitlere kadar sürmüştür.

Turhal Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği: İsmet Şekul (Başkan), Haşmet Gençer (İkinci başkan), Turgut Akın (Genel sekreter), Adil Çelik (Muhasip), Nazım Özkan (Veznedar), Abbas Tanrıverdi, Ebubekir Aday, Ziya Özkan (Murakıplar) ve Eyup Canbolat, Nazım Aytek (Haysiyet Divanı) tarafından kurulmuş olup halen kurucu heyet olarak iş başındadır.

Dergimiz yeni derneği tebrik eder ve kurucu arkadaşlara bundan sonraki çalışmalarında başarılar diler.

..

Tokyo olimpiyatlarına katılan 800 kişi civarındaki Rus sporcu kafilesinde 45 Kuzey Kafkasyalı sporcunun bulunduğu Azerbaycan radyosunun bir yayın haberinden öğrenilmiştir.

Rusyada 120 yaşını dolduranlar: Kiyef Üniversitesi ilmi çalışma başkanı N. N. Sarçuk'a göre 959 yılında Rusyada yapılan nüfus sayımında 120 yaşını doldurmuş, 21 bin insan mevcuttur. Bunlar arasında Azerbaycanlı Mahmut Ayraz 151 yaşında olup dinç ve halen çalışmaktadır. Ondan önce doğmuş olan hemşerisi Ayvaz İsmail Aytrabi ise nüfus sayımının yapıldığı tarihte 160 yaşında idi. İلمي araştırmacılara göre, Rusyada en çok yaşayanlar bilhassa Kuzey Kafkasyalılar başta olmak üzere, bütün Kafkaslılar ve sonrada Baltık memleketleri halkı gelmektedir.

EVLENMELER

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği üyelerinden ve eski dernek ikinci başkanı ÇETİN AYDEMİR ile SEVGİ'nin evlenme törenleri 16.9.64 tarihinde Ankara Türkocağı düğün salonunda çok kalabalık bir davetli huzurunda yapılmıştır. Genç evlilere mutluluklar diler, ailelerini tebrik ederiz.

..

Avrupadaki yarışmalarda şöhret bilinen binicilerimizden eski subay ve hemşehrîmiz Aiya Azak'ın kardeşi Nihat Azak'ın düğün töreni 10 - 11 Ekim 1064 tarihlerinde Hendek ilçesinin Kadırağa köyünde ve çok kalabalık bir topluluk huzurunda yapılmıştır. Düğün töreninde İstanbul Kafkas Kültür Derneği yönetim kurulu üyeleriyle folklor ekibide bulunmuş ve folklor ekibinin gösterileri büyük ilgi kazanmıştır.

Yeni evlilere mutluluklar dileriz.

**

Düzce Kafkas Kültür Derneği üyelerinden Oktay Esen ile Ferize Akkurt'un evlenme törenleri 26 - 27 Eylül 1964 tarihlerinde Düzcüde yapılmıştır.

Genç evlileri tebrik eder mutluluklar dileriz.

SÜNNET DÜĞÜNÜ

İstanbul Kafkas Kültür Derneği üyelerinden kıymetli hemşehrîmiz Pamukbank Genel Müdürü Sayın Cemal Kayalar'ın yeğeninin sünnet düğünü Adapazarı'nın Kayalar Köyünde ve 9.9.1964 tarihinde yapılmıştır. Düğüne İstanbul Kafkas Kültür Derneği folklor ekibi de iştirak etmiş ve folklor gösterileri büyük bir kalabalık tarafından ilgi ve hayranlıkla izlenmiştir.

Küçük yavruya sağlık ve saadet ve ailesine ve memleketine hayırlı bir evlât olmasını dileriz.

DOĞUM

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği eski yönetim kurulu üyelerinden Necati Erkan'ın bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir. SETENAY adı verilen yavruya sıhhat, ailesine ve yurduna faydalı olmasını dileriz.

**

MÜESSİF BİR KAZA : İstanbul Kafkas Kültür Derneği Başkanı sayın Yaşar Bir Hendek ilçesinin Kadırağa köyünde yapılan düğünde at yarışlarının yapıldığı bir sırada yarış atlarından bir tanesinin seyirciler arasına dalması sonucunda sağ kulağından derince bir yara almıştır. Önce Hendek sağlık dispanserine, bilâhare de Adapazarı Devlet Hastanesine kaldırılan kıymetli hemşehrîmizin sağlık durumu iyicedir.

Pek sevdiğimiz hemşehrîmize geçmiş olsun.

VEFAT

Teessürle haber aldığımızı göre kıymetli hemşehrîmiz Cemal Kayalar'ın پدرleri Kayalar köyünde vefat etmiştir.

Kayalar ailesine başsağlığı, ölüye de Tanrıdan rahmet dileriz.

OKUYUCU MEKTUPLARINA CEVAPLAR

Eskişehirden Sayın A. Batmaz : Değerli şair ve folkloristimiz Kuba Şaban sıhhatte ve halen Amerikada çalışmalarına devam etmektedir. Yakında dergimizde kendisiyle ilgili yazılar yayınlıyacağız. Adresini mektupla bildiriyoruz.

Değirmisaz'dan Sayın M. Çağatay : Bu sayımızda ancak bir hikâyeyizi yayınlıyabildik. Bize bu tip yazılar ve ata sözleri gönderirseniz daha memnun kalırız. İlginize teşekkürler.

Söke'den Sayın E. Savaş : Yazınızı maalesef Türkçeye çeviremedik. Türkçesini bizzat siz yollarsanız memnun kalırız. Bahsettiğiniz ata sözleri ve Gıbzeleri bekliyoruz. İlginize teşekkürler.

Diyarbakır'dan Sayın M. Narzan : Bahsettiğiniz zat, Kuzey Kafkas asıllıdır, Abhaz (Abaza) dır. Biz yalnız bizim milli ve kültürel meselelerimizle ilgileniyoruz. Dergimizin gayesi budur. Bu sebeple başka problemlere karışmak istemiyoruz. İlginize teşekkürler.

Konya'dan Sayın M. G. : İlgili yazıyı lütfen adı geçen dergi idaresine gönderirseniz daha tatminkâr cevap alırsınız. İlginize teşekkürler.

ANKARA KUZEY KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİNDEN BİLDİRİLMİŞTİR

Derneğimizin büyük (KAFKAS GECESİ) 5 Aralık 1964 Cumartesi gecesi Ankara Koleji Lise Kısmı spor salonunda yapılacaktır.

Gecemizin zengin ve daha cazip bir şekilde yapılması için bütün hazırlıklar tamamlanmaktadır. Bilhassa balomuza iştirak edecek misafirlerimizin ayakta kalmamalarına itina gösterilecektir.

Bu amaçla :

- A) Halen 30 kişilik folklor ekibi çalışmalarına devam etmektedir.
- B) Gecemizde her seferkinden farklı olarak bu defa yeni ve çeşitli Kafkas oyunları icra olunacaktır.
- C) Kalabalık aileler için ucuz tarifeli davetiyeler temin olunabilecektir.
- D) Taşradan gelecek misafirlerimiz önceden haber verdikleri takdirde kendilerine yer ayrılacaktır.

Bütün üye ve vatandaşlarımızın davetli buldukları gecemiz hakkında daha fazla bilgiyi Dernek Merkezinden öğrenmek mümkündür.

YÖNETİM KURULU

DAVETİYELER :

- 1 — Kafkas Lokantası, Namık Kemal Mahallesi, Kumrular Sokak,
- 2 — Yenimahalle Çarşı Caddesi Terzi Asım Akalın, No: 5
- 3 — Balo gecesi Kolej salonundan temin edilebilir.

NOT: Her türlü bilgi için müracaat Tel: 15 54 50

OKUYUCULARIMIZIN DİKKATİNE

Dergimizin birinci sayısının mevcudu kalmamıştır. Bu sebeple şimdiye kadar dergimize abone kaydını yaptırmış olanlara birinci sayımız gönderilecek, bunun dışında yeniden abone olacak olanlara birinci sayımız temin edilemeyecektir.

Dergimizde yayınlanmak üzere gönderilmiş olan yazılardan ilmi ve edebi bir değer taşıyanlar yayımlanmak üzere sıraya konulmuştur. Bundan sonra gönderilecek yazıların da daktiloyla ve kâğıdın bir tarafına yazılmasını rica ederiz.

DERGİ YÖNETİM KURULU